



# Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

BODINA VI

Broj 69

TUZLA, TRAVANJ 1998.

Cijena 1 KM, 4 Kn, 1 DM





# DRUŠTVO HRVATSKI DOM

TUZLA

## GODIŠNJA SKUPŠTINA HRVATSKOG DOMA

U srijedu, 8. travnja 1998. godine u prostoru Hrvatskog doma održana je redovita godišnja skupština Društva "Hrvatski dom" Tuzla.

Ova sjednica Skupštine Društva je peta po redu nakon Obnoviteljske, koja je održana 13. ožujka 1993. godine.

Budući da je Društvo utemeljeno 1913. godine (rad mu je dokinut 1949. godine aktima tadašnje vlasti), a obnovljeno 1993., valja istaknuti da je ove godine 85. obljetnica od utemeljenja i 5. od obnavljanja rada Hrvatskog doma.

Obljetnice vrijedne pozornosti i obveza, kako čelništva Društva i članova, tako i drugih institucija i pojedinaca koje zanima opstanak i prosperitet Hrvata u ovom kraju naše Domovine i države Bosne i Hercegovine.

Kad smo se već, u prigodi ove Skupštine, dotakli i ovog konteksta, mislimo da nije naodmet navesti programske ciljeve i sadržaj djelovanja Društva "Hrvatski dom":

- promicanje hrvatske duhovnosti i svijesti, razvijanje svih kulturnih vrijednota Hrvata;

posebice jezika, kulturne baštine, povijesti i svekolikog života Hrvata;

- okupljanje hrvatskih društava i drugih organizacijskih oblika djelovanja Hrvata na tuzlanskom području i svih građana hrvatske nacionalnosti, bez obzira na vjerska uvjerenja i stranačku pripadnost, kao i inih građana;

- ostvarivanje uvjeta za ljudska prava prema međunarodnim standardima;

- podsticanje razvoja gospodarstva;

- podsticanje suradnje sa srodnim društvima u zemlji i inozemstvu;

- zalaganje za sigurnost života i imovine, slobode rada i življenja Hrvata na ovim prostorima;

- razvijanje samopomoći među Hrvatima i njihovim temeljnim organizacijama;

- razvijanje svijesti da je prosperitet svakog naroda na ovim prostorima moguće osigurati u okviru suživota sa drugim narodima gradeći zajedništvo u različitim;

- pružanje pravne i socijalne pomoći;

- potpora učenicima i studentima;

- povratak imovine Društva "Hrvatski dom" u Tuzli koja je oduzeta aktima tadašnjih državnih organa.

Sjednicom Skupštine je predsjedavao gospodin mr. Josip Šimić, predsjednik Društva.

Razmatrana su i usvojena:

- Izvješće o radu Društva i Upravnog odbora u prethodnom razdoblju,

- Financijsko izvješće i Izvješće Nadzornog odbora,

- Projekcija plana i programa rada Društva za 1998. godinu,

- Projekcija financijskog plana za 1998. godinu.

U razmatranju podnesenih materijala razvila se veoma principijelna diskusija koja je bila, manje kritika dosadašnjeg rada, a više usmjerena ka iznošenju prijedloga i iznalaženju načina osposobljavanja Društva da djelotvorno odgovori zahtjevima i izazovima društvenih tokova u svrhu ostvarivanja programskih ciljeva i zadaća Hrvatskog doma. U tom smislu potrebno je organizirati tematsku raspravu o mjestu i ulozi nas Hrvata na ovom prostoru. Njihova uloga i položaj? Potruditi se na uspostavljanju jedne koordinacije unutar Društva i između hrvatskih institucija.

Ciljevi izgledaju ambiciozni, ali su realni, važni i od vitalnog značenja za život i prosperitet hrvatskog naroda na ovim prostorima.

Skupština je usvojila projekciju plana i programa za 1998. godinu i naznačila prioritete.

Tajništvo Hrvatskog doma



Radno predsjedništvo



Sudionici Skupštine

# Sjećanje na slavnju 115. brigadu HVO "Zrinski"

Počeci priprema za obrambeni rat datiraju još od studenog 1991. godine. Tada je počelo djelovanje ŽIVINIČKIH SOKOLOVA u naselju Lug. Sokolovi su stasali od voda do bojne. Oni su jedan od korijena iz kojih je izrasla 115. brigada HVO "Zrinski". Sukob sa JNA na Sprečanskom mostu u Malinama, 27. travnja 1992., bio je početak oružanih borbi i otpora velikosrpskom agresoru.

115. brigada HVO "Zrinski" bila je formirana i locirana na čitavom terenu Hrvatske zajednice Soli. Pokrivala je općine Banovići, Živinice, Lukavac, i Tuzlu. Stasale su bojne i satnije.

Četiri bojne: Pro patria, Frankopan, Herceg Stjepan, Kralj Tomislav. To su bile izuzetno jake cjeline, dobro uvježbane, dobro naoružane, dobro opremljene, koje su bile u stanju izvršiti svaki borbeni zadatak. Satnije: Živinički sokolovi, Škorpion, Poskok, Prima i dr. Ratovali su na Majevici, Bos. Posavini i svuda gdje se ukazala potreba i na svim prostorima gdje je ratovao 2. korpus. Bojovnici naših postrojbi borili su se hrabro za svoj dom, za svoje prijatelje, za zemlju pradedova.

Driječna na Majevici koja je uspjela sačuvati samobitnost hrvatskog naroda ostala je enklava zahvaljujući hrabrosti naših vitezova. Vojnici odlaze na posavsku bojišnicu. Ne odstupaju, iako ih napada nadmoćniji neprijatelj. Bojne i bojovnici primaju priznanja, nagrade, odlikovanja. Obavljena je svečana prisega na godišnjicu (10. 05. 1992. - 10. 05. 1993.) Velika svečanost s mnogim uzvanicima govori i pohvale u Vojarni "Husinska buna". 16. svibnja 1992. obilježena je godišnjica tuzlanske motorizirane brigade. Toga dana je potpisana POVELJA o bratimljenju Brigada sa 115. brigadom HVO "Zrinski".

Deseti svibanj 1992. ostat će u neizbrisivom sjećanju svih pripadnika 115. brigade HVO "Zrinski". Svečani stroj, predaja svečane zastave, i ono gromko, prisežem, predstavljaju čin kojem sve vojske svijeta pridaju osobit značaj. Toga dana, svečano postrojena brigada, momaka i djevojaka, pokazala je spremnost u istrajavanju na svom ratnom

zadatku, u borbi za slobodu, za pravo postojanja na pradedovskim ognjištima, zajedno sa svim drugima kojima je konačni cilj sloboda i zajedništvo.

Sjetimo se riječi u povodu svečane prisege zapovjednika gosp. Zvonka Jurića:

"Naša brigada nije puki instrument države niti sproveditelj političkih projekata po mjeri pojedinaca političkih vrhuški. Mi smo svoji na svome, borimo se za najpravedniju stvar - svoj dom i prijatelje našeg doma, za goli opstanak u ratu koji nam je nametnut. Borimo se na naš način i pod našim oznakama. Naši motivi su iskreni, naša borba je pravdna. Dom naš su naše majke i očevi, naše supruge i djeca, naš grunt i naši običaji, naši grobovi i bogomolje, naši susjedi i prijatelji, naš dom je Bosna i Hercegovina..."

U našem Glasniku možemo pročitati pohvale najznačajnijih predstavnika vlasti i vojnih komandanata Armije BiH, II. korpusa i drugih koje su tijekom 1993. godine dodijeljene o doprinosu hrvatskih brigada u obrani naše domovine.

A onda, krajem 1993. dolazi naredba da 115. brigada HVO "Zrinski" ne može više biti brigada HVO. Tako je 10. siječnja 1994. godine rasturena jedna slavna i opjevana brigada - 115. brigada HVO "Zrinski".

Bojovnici odlaze u Armiju BiH, u 108. brigadu HVO, odlaze iz naše zemlje i nastanjuju se po svim državama gdje su ih htjeli primiti. S njima i poslije njih je otišlo mnogo ljudi, napuštajući svoj dom. Nove seobe. Vječne seobe hrvatskog puka iz Bosne. Zašto? Da li je to bio strah od nesigurnosti ili nečija želja da odu, da nas bude sve manje. Tko je za to kriv? Kome je to bilo u interesu? Sada je kasno tražiti krivca, a nema ni svrhe. MIR JETU.

Mi se, pak, moramo sjećati svih poginulih i ranjenih u Bosanskoj Posavini, Majevici i drugim bojišnicama. Oni su žrtvovali sebe za obranu naših stoljetnih ognjišta i dali puni doprinos MIRU.

Poginuli bojovnici 115. brigade HVO "Zrinski": Meho Alić, Milenko Andrić, Salih Atić, Ibro Bešić, Muftidin Bešić, Mato Božić, Blaško Brčina, Marko Brčina, Petar Brčina, Vlado Divković, Željko



Divković, Mladen Đulabić, Božo Grgić, Hariz Gutić, Seid Hatunić, Ivica Iličić, Juro Jakić, Zdravko Josipović, Željko Josipović, Božo Kerošević, Blaško Kikić, Denis Kubinek, Marko Lučić, Goran Marković, Ivica Mišić, Mijo Mišić, Marko Mrkonjić, Matija Pavić, Šimo Pavić, Igor Pavić, Miroslav Pejić, Petar Pejić, Zoran Pejić, Mato Pejkunović, Ilija Perkić, Ivica Petrović, Zdenko Pranjić, Zoran Samardžić, Mijo Stjepanović, Miroslav Stojak, Zoran Stojak, Ekrem Šahinović, Anto Tomić, Blaško Tomić, Niko Tomić, Ivica Topalović, Haris Umihanić, Tihomir Zečević, Hanifa Zejnilović.

Poginuli su na sljedećim bojišnicama: Bajić, Boće, Driječna, Donji Rahić, Donji Vukšić, Drenova, Gradačac, Gradina, Jagodnjak, Kip, Krš, Majevica, Njivice, Piperi, Požarika, Seona, Sluganovići, Ulice, Vitanovići, Živinice.

POČIVALI U MIRU!

115. brigada HVO "Zrinski" imala je 64 teško ranjena i 60 oboljelih, dok je lakše ranjeno 137 bojovnika.

Ne možemo, niti smijemo zaboraviti obitelji poginulih, kao ni ranjene bojovnike 115. brigade HVO "Zrinski". O njima treba skrbiti, jer njihov je doprinos miru neizmjeran.

Pripremio: J. N.



# DERVENTA JE POLA RODA MOGA

Jurjevo je blagdan koji svetuju, na svoj način, svi narodi u našoj zemlji. Netko kao vjerski, netko kao običajni ili tradicionalni god, ali svi imaju neku spoznaju o tajanstvenom vitezima koji, na snažnom konju, naoružan ubojitim oružjem, uništava troglavog zmaja. Ta simbolika pobjede dobra nad zlom opjevana je u narodnim pjesmama mnogih naroda, pa i u bosanskoj narodnoj tradiciji postoji pjesma o svetom Juri. Ona započinje stihovima:

*Veseli se slavna Bosno ravna,  
kojano si postala odavna.*

a stihovi koji slijede su tematski slični sadržajima jurjevskih legendi europskih naroda.

U gradu Derventi, na rijeci Ukrini sveti Jure je patron ili zaštitnik mjesta. Njemu u čast Derventani su podigli veliku, modernu crkvu koja je do rata bila ukras i ponos grada na sjeveru Bosne. Odmah na početku rata, srpska vojska srušila je crkvu, a župnu su kuću opljačkali i demolirali.

Ove godine vrhbosanski nadbiskup, uzoriti kardinal g. Vinko Puljić želio je na ruševinama slaviti misu, zahvaliti na mir i zamoliti za razum i providnost u teškom vremenu koje nas čeka. Želio je okupiti raseljene Derventane, ohrabriti ih onako ponižene i optuživane za nedostatak hrabrosti i srčanosti.

Posavski Hrvati nemaju puno uzdanica. Osiromašeni i izvrijedani od tuđina i od svojih,

upotrijebljeni i odbačeni, od prvoga dana svjesni prljave igre i vlastite žrtve, oni strpljivo podnose svoju muku, znajući da ne mogu očekivati da im probleme riješe oni koji su ih doveli u ovu beznadnu situaciju. To su ljudi čvrste vjere, čestiti muževi, dobri domaćini hrvatski i bosanski domoljubi odani svojoj zemlji, svom derventskom kraju, Plehanu. Od vremena kako su morali otići od svojih kuća pa do danas, oni slušaju priče kako je to u cilju općih interesa, prigovara im se da nisu dorasli povijesnoj situaciji i stalno moraju objašnjavati kako to da im nije jasno da je Posavina sada srpska zemlja i da nemaju tu što tražiti.

A Derventanima je jasno. I posljednjoj babi od Doboja do Broda bilo je jasno još u ljeto 1992. godine.

**Problem nije ni u Derventanima kao učenicima ni u građi koja im se tumači. Problem je u tumačima. Za katedrom su nečasni ljudi i vražji nauk koji uništava duše sijući u njihova srca laži i mržnju.**

Deveti krug pakla ukazao se 23. travnja 1998. godine u ruševinama koje demurzi nisu pokupili nego ih ostavili kao strašni dekor svojim dijaboličnim predstavama. Zbilja, ni u jednom drugom ambijentu ne bi tako uspješno pakleni redatelj uredio scenski prostor i upriličio prizore.

U kutu prostorije koja umjesto prozora ima sablasne otvore, jedno uz drugo stoje šezdesetak uplašnih iznenađenih ljudi različitih dobi, različitih

socijalnih i intelektualnih slojeva. Vani, raspoređeni duž ulica, stoje neki drugi ljudi. Njihov broj nije lako procjenljiv. S vremena na vrijeme čuju se uvrede i bojni poklici, čuje se lavež pasa i koraci policije. Sve je to tako blizu. Povremeno se na sablasnim otvorima ukaže prilika koja izgovori tekst koji ima jasnu i dovršenu poruku.

Mi ne možemo živjeti zajedno.  
Kakva međunarodna zajednica?!  
Jeste l'vi budale?  
Što ste došli?  
Da se molite Bogu!  
Kakva vaša vjera, kakav Bog!  
Ovo je srpska zemlja.

Kada govornik završi, policija intervirira i ukloni ga. Onda se začuje glas:

Vinko Puljiću, jesi li tamo?  
Ako si tamo, izadi!  
Čuju se uznemireni glasovi i psovka.

Uočljiva, dostojanstvena figura čovjeka u crnoj reverendi s grimiznom kapom stoji u sredini zbuđenog malobrojnog stada. Njegova ruka skida kapu, a malo poslije ostaje i bez reverende. Postaje jedan od običnih. Da je pristao na poziv da se izdvoji, možda bi drama imala tragičniji završetak. Ne traži intervenciju, ne želi se koristiti svojim položajem, svojom kapom i odjećom. Ni jednom riječju nije se obratio kontroverznim dužnosnicima SFOR-a i IPTF-a koji se s vremena na vrijeme pojavljuju na vratima.



U iščekivanju...



Spasonosni kut...

U Odiseji (XI, 582-592) Homer je, opisujući muke Tantara, sina Zeusa i Plute, miljenika bogova u starogrčkoj mitologiji, pjevao:

*"Ondje i Tantara vidjeh gdje muči se žestokih muka,  
on u jezeru stoji, do brade pljuska mu voda,  
žedan hoće da pije, a ne može dohvatit vode.  
Kad se god starac sagne želeći vode se napit,  
odmah otklokoče onu i gubi se, a oko njega  
crno se pokaže tlo, a božja suši ga sila.  
Visoka stabla njemu nad glavom se nadnose voćem  
kruške sladuni tu su i jabuke sa krasnim plodom  
i smokve slatke cvatu i masline brsnate k tome;  
uspravi li se starac, te hoće l'uhvatit rukom,  
ka oblacima tamnim ubacuje vjetar tad voće".*

U suprotnom kutu ove tantalovske prostorije stoji bogato postavljen stol. Na njemu su pladnjevi mirisne prasetine, fine stilizirane salate, veliki, pleterom i križem urešeni kruh te svakovrsne slastice za koje se na prvi pogled iz onog drugog kuta vidi da su im puter, orasi, domaći marcipan i druge delicije dominantan sastav.

Ponetko hrabriji izdvoji se i u polusagnutom stavu pride k stolu pa se počasti i drugima donese. Onda se svi malo opuste i na trenutak zaborave tko su i gdje su. Tada prostor ponovno zaspu kamenice, jaja, neke zapaljene tvari i scena opet poprimi početni izgled.

Kao i svaka vječnost i ovaj pakao izgubio je granicu. Izgleda kao da će ljudi vjekom tu ostati. Napolju rulja biva sve brojnija i glasnija, otima se iznenađenim policajcima koji su precijenili svoje redateljske sposobnosti, a potcijenili scensku snagu svojih statista.

Nekoliko tragikomičnih likova koji predstavljaju osiguranje prvom čovjeku katoličke crkve u Bosni, unevjereni i loši glumci, nepripremljeni i neuigrani, najlošije prikrivaju strah i neurozu. Među zbijenom masom koja sve više postaje amorfnu, izdvaja se desetak intelektualaca koji pokušavaju nešto reći spodobama što se pojavljuju na vratima i neuvjerljivo, bespomoćno obećavaju pomoć. Oni iz osiguranja ne daju im govoriti i blokiraju svaki kontakt, uspaničeno se pitajući kako im se moglo dogoditi da se ovdje zadese i uporno ponavljajući: Samo da izvučemo živu glavu.

U predvečerje, stranci s kacigama na glavama i u pancirnim odijelima, dolaze s transporterima i masa se raščlanjuje na putu od vrata do blindiranih vozila.

Nesigurno posrću vrijeđane i gađane časne sestre Kćeri Božje ljubavi. One padaju i podižu se, zaklanjaju se za strance i bivaju izložene baražnoj vatri. Njihova ljubav, Božja ljubav, čije su one kćeri, u susretu s mržnjom, đavolskom mržnjom čiji su sinovi na drugoj strani, na trenutak bljesne i zakloni nezaštićena tijela. Jedan mladi čovjek na kojem se osjećalo čitavo vrijeme da je vrlo dorastao situaciji, koji već ima slična iskustva i pokušava svo vrijeme reći nešto razumno, pada pogođen kamenom. Odvoze ga pripremljena kola brze pomoći. Vidi se da nije mrtav.

Nitko nije mrtav osim nade i vjere da smo "tirjanstvu stali nogom za vrat". Na tu nadu i vjeru bačena je bomba i u srce ih pogodila. Bačeni su zapaljeni štapini, kamenje i jaja. Bačene su teške riječi uvrede i odbijanja ponudene ljubavi.

Tko će spasiti od mržnje te nesretne ljude koji su uokvirivali ovu paklenu scensku igru? Tko će spasiti

one druge što su ih odvezli tuđinski transporteri? "Spasili" su ih, sramno i kukavički ih prethodno uvukavši u vražje kolo.

U Eshilovoj tragediji "Agamemnon", Egist govori nad mrtvim stricem:

*"Da kažem jasno: Atrej ove zemlje kralj  
i otac ovog tu, a moga oca brat,  
sukobio se s bratom želeći vladat sam  
i iz grada i doma prognao ga tad.  
Kad poslije, sve u nadi da je riješen spor,  
da okrvavit neće praga očinskog  
moj otac Tijest pod svoj vrati se krov,  
tad Atrej otac ovog, bezdušan i prijek,  
u tobožnjem veselju doček spremi lijep (...)  
(...) Ne sluteći ništa, otac prihvati se moj  
tog jela tako kobnog za naš čitav rod.  
No kada spozna podlost, pade nauzak  
i s jaukom iz usta pljune zalogaj (...)  
(...) i sruši stol i kletvom planu pravedom".*

**Derventa, 23. travnja 1998. godine nije ništa novo u povijesti čovječanstva. Mržnja je pokretač kao i ljubav. Samo su ciljevi i rezultati različiti.**

Poruke koje su izrečene na ovoj mise en scene nisu dobile snagu konačnih vrijednosti. Izvrijedani i kamenovani uznici nisu izgubili povjerenje i sve je opet "kako bijaše na početku".

A na početku bijaše pjesma sa Plehana:

*"Pjevaj, pobro, ne boj se nikoga,  
Derventa je pola roda moga".*

Marica Petrović

# NEMOJTE NAS ZABORAVITI - - MISMO OD VAS I DIO SMO VAS

U Spomen-domu na Husinu u subotu 25. travnja održan je II. redoviti izborni sabor Udruge dragovoljaca i veterana domovinskog rata HZ HB podružnice Soli. Saboru je nazočio veliki broj dragovoljaca, veterana, učesnika i gostiju. Gosti su bili konzul Generalnog konzulata R Hrvatske sa sjedištem u Tuzli, gospodin Davorin Zagorščak, dragovoljac-veteran domovinskog rata i predsjednik HSP-a Tuzla, dr. Slavko Pecirep, predsjednik OO HDZ Ravne-Brčko, gospodin Mato Jurišić, tajnik HKD "Napredak" Tuzla, gospodin Juraj Novosel, župnik župe Husino, Veselko Župarić, te predsjednik HVIDR-e podružnice Soli, predsjednik Udruge obitelji poginulih i nestalih branitelja podružnice Soli.

Većina gostiju pozdravila je sve sudionike sabora i poželjela uspješan rad.

Izvršjeće o radu Udruge u proteklome razdoblju podnio je Ivo Andrić Lužanski, koji je na samom početku naglasio da je Udruga nastala kao izraz želje dragovoljaca, veterana i sudionika domovinskog rata da na organiziran način zaštiti njihova, u ratu i s puškom u ruci stečena prava, u postrotnom razdoblju kada neki subjekti, svjesno ili nesvjesno, zaboravljaju njihov doprinos u obrani i izgradnji ove države. Polazna osnova Glavnog vijeća Udruge bio je čovjek, pojedinac, a prije svega dragovoljac i veterani domovinskog rata. Pojedinačno i organizirano pokušavali su, ponekad i uspješno, okončavati slučajeve negativnih pojava kada su u pitanju prava ove kategorije, prvenstveno kada je riječ o povratku na radna mjesta i reguliranju administrativnih problema s kojima su se branitelji susretali: pravo na stan, čak i pravo na povratak i pravo na život. Naravno, nailazili su na zid šutnje kod nadležnih institucija, ali to ih nije smetalo da na sve dopuštene načine traže svoja stečena prava.

Udruga dragovoljaca i veterana domovinskog rata HZ HB podružnice Soli najveću, a možda čak i jedinu potporu imala je od HDZ-a, što svakako ne znači da se nije moglo bolje i više.

"Vi koji ste nam dali povjerenje na prošlom saboru možda ste od nas očekivali više. Osobno smatram, a to je i stav Glavnog vijeća, da smo u ovakvom okruženju i ovakvim uvjetima učinili što je bilo u našoj moći", istaknuo je Lužanski u izvješću o radu Glavnog vijeća. Iz dosadašnjega rada uslijedili su zaključci, odnosno zahtjevi zvaničnim vlastima, te se kao prvo traži pravo na rad. Mada svjesni teškog položaja gospodarstva u TPŽ branitelji nelogičnim smatraju da se dragovoljci i veterani vode na kojekakvim "čekanjima" ili, bolje rečeno, otkaznim rokovima, dok oni koji nisu osjetili bol žuljeva vojničke čizme i vlagu posavske bojišnice, danas rade. "Rade i "tatini sinovi" koji nas ostaviše 1992. godine i odlepršaše i zapadnu Europu, a danas se vraćaju u skupocjenim automobilima, punim lišnicama i kupuju radna mjesta", čulo se iz izvješća Ive Andrića Lužanskog, te se dolazi do zaključka da dragovoljac i veterani nad tim i takvim osobama mora imati prioritet. Oni ne žele ničiju milostinju, oni traže pravo na rad. Među njima ima visokoobrazovanih osoba koje su "na čekanju" i mišljenja su da nisu u pitanju samo njihove zasluge, nego njihova prava i stručnost. Istaknuto je i to da gospodarski subjekti iz R

**"Mi smo vaš ponos kao što smo bili i tijekom rata, jer sve smo radili za svoj hrvatski narod: branili kućni prag, branili hrvatsku čast, hrvatsko ime i našu svetinju; kako nas je učila Katolička crkva ostali smo dostojanstveni, uspravni, neuprljani zločinom, spremni za dom i za domovinu umrijeti".**



Radno predsjedništvo

Hrvatske ulaze na ovo područje i da se na dragovoljce i veterane u Soli mora računati.

"Raduje me činjenica da je među nama danas sigurno naše stavove prenijeti relevantnim subjektima", naglasio je Lužanski u dijelu svoga izvješća. Jedan od zahtjeva Udruge zvaničnim vlastima jest i to da se prigodom određenih kadrovskih popuna na radna mjesta, koja, po određenoj sistematizaciji, pripadaju Hrvatima, vodi računa o ovoj populaciji, a to isto vrijedi i za izborne liste u strankama kojima branitelji pripadaju. Od svih institucija s hrvatskim predznakom zatraženo je da se drže obećanja i pokrenu aktivnosti oko izgradnje jedinstvenog spomen-obilježja za branitelje koji su položili svoje živote na oltar domovine, prvenstveno za poginule sa prostora Soli, 115. brigade HVO "Zrinski" i 108. pješačke brigade HVO Ravne-Brčko. To je najmanje što hrvatski puk može učiniti u znak zahvalnosti i sjećanja na hrvatske vitezove. Od OO HDZ Tuzla, Živinice, Lukavac, Banovići i Driječa, dakle općina s čijih prostora su ginuli naši branitelji i sačinjavali 115. brigadu HVO "Zrinski", zahtijeva se da kod nadležnih općinskih institucija, općinskih vijeća i kabineta načelnika općina, pokrenu inicijativu o promjeni naziva određenih ulica, prije svega ulica za koje je vezan ratni put 115. brigade HVO "Zrinski", te da se na gradskim oznakama ugledaju i nazivi ove brigade.

U Udruzi ovaj zahtjev smatraju svojim pravom, jer kada se ulicama mogu davati imena osvajača, moraju se davati i imena branitelja. U izvješću o dosadašnjem radu Udruge osuđuju se sve vrste ratnih profitera iz reda hrvatskog naroda. Dok su branitelji lili krv od Konjuha, Ozrena i Majevice do posavske bojišnice oni su, na njima poznat način,

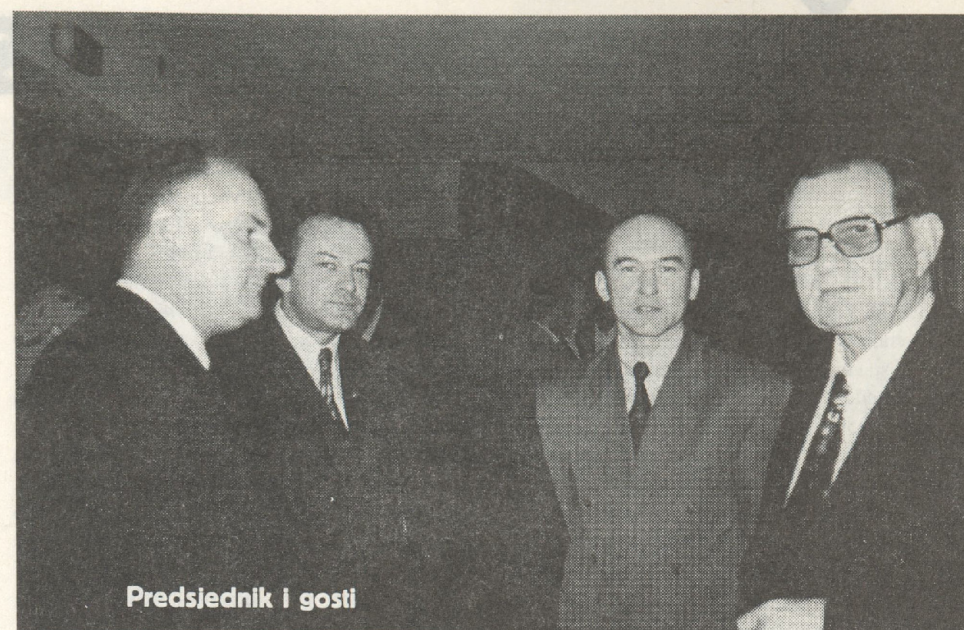
stjecali stotine tisuća njemačkih maraka, a u isto su vrijeme svoju djecu izmjestili stotinama kilometara daleko od prve crte bojišnice. Ti ljudi će lako biti prepoznati u vremenu koje je pred nama, vremenu privatizacije. Kupovat će tvornice, hotele i trgovine, a dragovoljci i veterani nemaju novca ni za čestite cipele. Svaki bogat Hrvat, koji je na častan način stekao imovinu, na radost je svakom hrvatskom dragovoljcu, ali oni - hrvatski dragovoljci, veterani, branitelji, ne žele se stidjeti onih koji su na njihovoj mucu i krvi i na nezakonit način stekli imovinu. Članovi Udruge, također, osuđuju prodaju hrvatske zemlje i imovine u pretežito hrvatskim naseljima jer se na taj način narušava ono za što su se hrvatski branitelji borili - za očuvanje doma i domovine. Sada neki, pogotovo oni koji su pobjegli 1992. godine, prodaju strancima - neznancima zemlju i imovinu i tako devastiraju prostor koji je krvlju plaćen. Istodobno osuđuju svako politikanstvo oko ukidanja 115. brigade HVO "Zrinski", o čemu se u izvješću Ive Andrića Lužanskog najviše govorilo. U najkraćem, treba znati da je ova brigada ukinuta odlukom Predsjedništva R BiH a u tadašnjem su Predsjedništvu, nažalost bila i dva Hrvata, Ivo Komšić i Stjepan Ključić. O ukidanju 115. brigade HVO "Zrinski" u izvješću kronološki su iznešena događanja oko brigade, koja je formalno, pravno i suštinski bila na zadatku ove obrane ovih prostora od bilo kojeg agresora. U dijelovima izvješća, Lužanski je rekao:

"Formirajući brigadu HVO pokazali smo da i kao narod dajemo dodatni doprinos obrani ovih prostora s jednim političkim ciljem - opstojnosti hrvatskoga naroda na njegovim stoljetnim ognjištima. HVO za nas Hrvate nije samo predznak ili oznaka na lijevoj rukavi odore, HVO je način i oblik vojnog i svakog drugog organiziranja Hrvata dok traje rat. Prestan-

kom rata u BiH Hrvati ove regije sami će skinuti svoje nacionalne oznake s odora, preseliti ih u svoja srca, u svoje domove i nacionalne institucije koje budu dopuštene jednom narodu u Ustavu nove države. Nama je jasno da nadležni organi eventualnom provedbom ove odluke našoj brigadi, našem narodu predočavaju jedan, u ovome trenutku neshvatljiv, preuranjen i nepotreban politički čin prema kome se moramo odrediti. Zar to do sada nismo činili svojim djelima i svojim ne malim žrtvama? Zar se u jednom trenutku, jednim aktom od istinskih domoljuba može postati paravojna formacija?"

Nadalje je istaknuto da su HVO i njegova 115. brigada izraz težnje i želje hrvatskog naroda, a shvaćajući ozbiljnost situacije u povodu odluke Predsjedništva R BiH i do čega njezina eventualna provedba može dovesti, pošlo se od principa koji se moralo držati: nikako se ne smije dopustiti prolijevanje krvi ili bilo kakav sukob; 115. brigada HVO "Zrinski" ovom odlukom mora završiti svoj častni ratni put; niti jedna druga brigada ne može nositi oznaku 115-a, niti Zrinski, a posebice se ne može zvati hrvatskom, jer to nakon gašenja HVO-a narod i vojska više ne žele; nitko nema pravo formirati hrvatske brigade mimo hrvatskoga naroda. Na zakonodavca i odluku nije se moglo utjecati, a pravedna primjena odluke mogla se smatrati službenim odnosom muslimanskog naroda naspram hrvatskog. Svaki drugi koncept mimo ovog stava koji je predočen ne bi bio suglasan volji hrvatskog naroda.

"To je bio stav Predsjedništva tadašnjeg HVO-a i, iskreno govoreći, da sam u poziciji danas pisati ovaj tekst on bi sasvim drukčije izgledao. Ne želim radikalizirati stvari, ali i ovim smo pokazali da smo umjeren narod koji zna cijeniti mjeru i zna cijeniti svoje susjede", kazao je Lužanski dodavši da sukoba na ovom prostoru nije bilo zahvaljujući Hrvatima, prije svega braniteljima 115. brigade, njihovom



Predsjednik i gosti

zapovjedništvu, kao i onima koji su potpisnici stava HVO HZ Soli.

Nakon ukidanja 115. brigade uslijedio je ekzodus hrvatskog puka s ovog prostora koji do današnjeg nije zaustavljen. "Mahom je hrvatska mladež (30-35) napustila ove prostore zbog gubitka svoje sigurnosti i prisilnih, prisilnih, dva puta govorim namjerno, mobilizacija u postrojbe A BiH. Za načelnika Bešlagića je 30-35% hrvatske mladeži koja je otišla s ovog područja sitnica, a za nas je to rak-rana koju ćemo teško preboljeti", kazao je Ivo Andrić Lužanski u izvješću o proteklom radu Glavnog vijeća Udruge dragovoljaca i veterana domovinskog rata HZ-HB podružnice Soli.

Na saboru je izabrano i Glavno vijeće Udruge u novom sazivu. Predsjednik Glavnog vijeća Udruge postao je Josip Knežević, a za dopredsjednika Goran Mišić.

Za članove vijeća izabrani su: Vlado Pavljašević, Mijo Čajić, Franjo Ikić, Rado Pejić i Ivo Andrić Lužanski.

Dosadašnji predsjednik je, uputio čestitke i poželio uspjeh u radu novoizabranom glavnom vijeću Udruge.

Na koncu, moramo pripomenuti da je sudionici II. izbornog sabora Udruge dragovoljaca i veterana domovinskog rata podružnice Soli brojjav sa željama za uspješan rad, ispred svih dragovoljaca i veterana domovinskog rata HZ HB uputio Miro Grabovac Titan, zaleći što zbog neodloživih obveza nije mogao sudjelovati u radu sabora na Husinu. Nakon radnog dijela Sabora, upriličen je domjenak, zahvaljujući direktoru Mlina "Husinski rudar" gospođinu Ivici Kovačeviću.

Tekst: Barkica GOJAK  
Foto: Mladen M. TOKIĆ

## VIJESTI IZ HDZ

### OKRUGLI STOL NA TEMU "MLADI I DRUŠTVO"

Okrugli stol, na temu MLADI I DRUŠTVO, održan je 23. travnja o.g. u hotelu "ZENIT" u Neumu. Na njemu su sudjelovali pored vodstva M HDZ iz Zagreba i Mostara, istaknuti mladi djelatnici iz područja studentske problematike, vojske, medija, kulture i dr.

U večernjim satima u hotelu Zenit mladi glumci hrvatskog kazališta iz Travnika izveli su prigodnu komediju iz svoga repertoara za sudionike i goste okruglog stola.

Treća sjednica Središnjeg odbora M HDZ BiH u proširenom sastavu održana je 24. travnja u Neumu. Na dnevnom redu su bile pripreme za 5. sabor HDZ BiH.

### V. SABOR HDZ BOSNE I HERCEGOVINE

Predsjedništvo HDZ BiH na sjednici održanoj 17. travnja 1998. donijelo je Odluku o sazivanju V. sabora HDZ BiH.

Peti Sabor Hrvatske demokratske zajednice Bosne i Hercegovine održat će se 16. svibnja 1998. u Mostaru.

**DTB** d.o.o. TUZLA p.o.  
**ING**

**§ FIDUCIA**  
DRUŠTVO JEDNOG LICA ZA PRUŽANJE POSLOVNIH USLUGA  
STRUČNI I KONSULTATIVNI POSLOVI  
VEZANI ZA OSNIVANJE I RAD PODUZEĆA

RENAULT  
KONCESIJA  
**GRABOVIČKIĆ**  
Herberts  
**STANDOX**  
AUTOLACK

# ŽUPA HUSINO

U Enciklopediji leksikografskog zavoda (Knj. 3, str. 107) pod natuknicom Husinska buna zapisano je:

“Oružani otpor rudara Kreke protiv nasilja državnih vlasti tijekom generalnog štrajka rudara 21-28. XII. 1920; nazvana po rudarskom selu Husino u blizini Tuzle. Naoružani s nekoliko pušaka i revolvera, sa sjekirama i kolicima, rudari na Husinu dočekali su vojno-policijsku kaznene ekspediciju. Noću između 27. i 28. XII. otpor rudara bio je ugašen. Oko 500 ljudi bilo je zlostavljano i mučeno, a 35 izgubilo je život. 1922. na sudskom procesu u Tuzli, osuđeno je 350 husinskih rudara”.

Tako je Husino predstavljeno bijelom svijetu.

Generacije koje su se školovale u bivšem sustavu pjevale su na priredbama o “mrtvome drugaru, husinskom rudaru”. To nije pjesma o rudaru iz husinske bune, nego o partizanu iz svjetskoga rata.

Bit čitave priče o Husinu je u tome što ovo netipično selo nikada, ni u jednom vremenu nije ostajalo po strani. Nekada spretno, a nekada manje spretno, oni su se prestrojivali i pokušavali ići u korak s vremenom. Njihove obične, jednostavne ljudske nevolje, bune i neslaganja kapitalizirali su drugi i od toga imali mnogo više koristi nego sami Husinjani. Mrvice koje su i oni od vremena do vremena mogli pokupiti, ostavile su traga na Husinu i Husinjanim u svakom pogledu. Drugačiji su, pa eto!

Tko bi sa sigurnošću mogao ustvrditi etimologiju toponima ovoga zanimljivog, relativno urbanog sela, koje se smjestilo na širokom prostoru, iznad grada Tuzle, odmah kad se skrene od termoelektrane prema Sarajevu?

Površno gledano i jednostavno tumačeno, to je neko Husino imanje, imanje nekog Huse. Nitko ozbiljan ne misli da je tome tako. Među pukom postoji tumačenje da ime dolazi od pojma HUS što je staroslavenska riječ i znači zasjeda. Mjesto, uistinu, ima položaj kao da je zasjelo, napravilo zasjedu putniku - namjerniku koji se iz pravca Tuzle zaputio u središnju Bosnu. Možda su tu stvarno nekad bile zasjede?

Husz na mađarskom znači dvadeseti. U Mađarskoj su od 1445. dvadesetorica seljaka morala opremiti jednoga konjanika za rat. Od ovog morfema tvori se riječ husar (gusar), koja znači vojnika lake konjice u vojskama mnogih zemalja.

To je ono znanstveno, u što se ne možemo sa sigurnošću upuštati, ali ono što se i prostim okom vidi i običnim uhom daleko čuje glasi:

Husino je potkraj 1996. postalo župa, dobilo svoga župnika g. vlč. Veselka Župarića, a potkraj 1997. i svoju crkvu i župni dvor.

Jedan mladi Posavljak iz župe Vidovice poznate po iznimnoj odanosti vjeri i crkvi došao je među ove ljude bez predrasuda i preduvjerenja jer, kako veli, iako je ovuda često prolazio, nije ni znao da tu žive Hrvati, katolici.

**HG: Svaki onaj koji bi prije desetak godina prognozirao župu na Husinu, najblaže rečeno, izazvao bi podzrivost. Husino je bilo jedno tipično jugoslavensko, proletarizirano selo koje je moglo poslužiti za uzor uspjeha jedne ideje o zaboravljanju identiteta i izgrađivanju novoga čovjeka - bez tradicije, sjećanja, korijena.**

**Vlč. Župarić:** Izbjegavam o tome vremenu govoriti s ovim ljudima. Samo u onoj mjeri u kojoj oni žele pričati ili bolje rečeno ispričavati se za nešto za što uopće nisu krivi, ja ih saslušam. Oni dolaze u velikom

broju, traže krštenja i vjenčanja, hoće razgovarati, nastoje mi se približiti, a ja sam za to ovdje.

Ima ljudi koji su čitav život proživjeli nevjenčani, pa tko ne bi s radošću prihvaćao njihovu želju da svoj život kršćanski, ljudski urede?

Zanimljivo je da to još uvijek nerado čine javno. Traže diskretna vjenčanja i ne žele se eksponirati.

**HG: Kako ste primili vijest o naimenovanju župnikom Husinu?**

**Vlč. Župarić:** Rekao sam da sam malo znao o ovom kraju, iako sam rođen nedaleko. U knjizi A. Benkovića pronašao sam da se Usino spominje u više navrata. To pokazuje da vjerski život Husina ima svoju tradiciju i povijest. Ovdje ima i staro crkvište i poznata kapela oko koje se uoči Velike Gospe okupi mnoštvo vjernoga svijeta ovoga kraja.

Prvo sam jedno vrijeme stanovao u Morančanima jer je Husino do skoro pripadalo ovoj župi.

Morančanski župnik me je ohrabrio, govoreći mi o Husinjanim koje je dobro poznao, da su

ljudi za koje postoje neutemeljene predrasude, te da mogu prići poslu otvorena srca i s pouzdanjem. Mogu reći da sam zadovoljan.

Broj dolazaka na misu nevjerojatno je promjenljiv i to je teško objašnjivo. Jedne nedjelje ih ima 500, a druge duplo manje. Uočio sam da odlaze u goste kad su u drugim župama grobljanske mise i to je jedan od razloga što se s vremena na vrijeme “ospu”. Nažalost, više idu na gozbe, nego na mise, ali poznata je ona poslovice: *Navika je jedna muka, a odvika trista muka.*

**HG: Vi ste iz Posavine. Možete li povući paralelu između ljudi jednoga i drugoga kraja?**

**Vlč. Župarić:** Paralelu da, ali neke dodirne točke pronašao bih vrlo teško. To je gotovo isti kraj, ista regija pa su zato te kulturološke, tradicijske, jezične i svakakve razlike tim zanimljivije.

U Posavini je svećenik prijatelj. Ljudi dolaze s povjerenjem i točno znaš što možeš očekivati.

Ovdje sam morao čekati da mi pridru. Govorio sam i molio:



Gospina kapela na Husinu

Bože moj, treba li mene ovdje stvarno netko? Bilo je dana kada mi se činilo da sam suvišan i beznačajan. Onda sam shvatio da preda mnom stoji veliki posao za koji je, između ostaloga, potrebna i velika strpljivost. Jer sam, susrećući ih iz dana u dan, u raznim prilikama, uvidio kako je dubok trag, u njihovim dušama i svijesti, ostavilo jedno vrijeme, jedna indoktrinacija koja je svugdje u svijetu propala. Nekad mi se učini kao da to njima još nije sasvim jasno, pogotovo onim starijim.

**HG: Interesantne su baš te starije žene, partizanske udovice kojih sigurno još ima. Kako se one ponašaju prema vama. Pričalo se da su svojevremeno nedjeljom u vrijeme mise iznosile na terase šivaće strojeve i šivale kako bi pokazale javno svoj odnos prema Božjoj i crkvenoj zapovijedi o svetkovanju zapovjedanih blagdana.**

**Vlč. Župarić:** Što se tiče odnosa prema nedjelji, to je i civilizacijski stav prema vremenu za odmor. U svim kulturama svijeta predviđeno je takvo vrijeme koje je najčešće nedjelja, ali ne mora biti. Mlađi ljudi koji su, iz raznih razloga hodali svijetom, vidjeli su to i oni imaju izgrađeniji odnos. Međutim, oni stariji koji su u prošlom sustavu imali ikakvu privilegiju i koji to vrijeme smatraju svojim, imaju izgrađen subverzivan odnos prema svemu što im se čini u svezi s crkvom. Takvih ima malo i, osjećam to, svakim danom sve manje.

Zanimljivo je napomenuti, i to je specifičnost moje župe, ovdje se puno lakše kontaktira s mlađim svijetom. U mnogim mjestima su crkve pune samo starih žena, a na Husinu je u tome jedan normalan odnos. Pokušavam porediti stare žene iz Posavine i iz kakanjskog kraja u kojem sam također službovao, sa ovašnjim starijama.

Starija žena sa Husina prepoznatljiva je i impozantna kao pojava. Na njoj se odmah uočava bosanska nošnja Hrvata tuzlanskog kraja. One se tako nesvjesno legitimiraju kao veoma dojmljive i prisne, drage osobe. Vrlo su samouvjerene i emancipirane u odnosu na svoju generaciju bosanskih žena Hrvatica, uopće. Bile su materijalno i na druge načine zbrinutije i osigurane od drugih. Budući da svojom pojavom ostavljaju jak dojam zapažao sam ih ranije na hodočašćima (njeguju tu vrstu pobožnosti) ne razmišljajući o tome od kuda su.

Nemam nikakvih neugodnosti s njima, ali nema ni očekivane prisnosti. Djecu su odgojile do te mjere indiferentno prema svećeniku i crkvi da takvih primjera u Bosni zbilja ima malo.

**HG: Pozivaju li vas k sebi?**

**Vlč. Župarić:** Od 550 kuća koje sam posjetio za Božić, samo pet me nije primilo. Odbili su me neki pristojno, a neki malo kruće. Ovi koji dolaze iz vana, sasvim su drugačiji, ali ovi koji su ostali u selu neudani i neoženjeni (ima ih puno), a nisu nikuda išli, neće ni Boga nazvati. Djeluju rezignirano i to odsustvo interesa za život, uopće i ne kriju.

Ljudi uz crkvu jako mi pomažu. Ne mogu zaboraviti dane uoči Božića kada sam se uselio u kuću i nisam znao kako ću dočekati blagdan. Ta susretljivost je za mene bila iznimno značajna. Osjetio sam da nisam sam i da moje poslanje ima veliki smisao.

**HG: Hoće li se iz tog izvora razviti rijeka vjere i nade?**

**Vlč. Župarić:** Rekao sam da Husinjani nisu nikada bili u drugom redu. Oni ne žele zaostajati za drugima ni u pogledu izgrađivanja vjerskog života. To je ono što uliva utemeljenu nadu.

Još nešto, vrlo važno je to što su oni svoji na svome. Govori se o tome da prodaju zemlju i imanja. Ono što je prodano je iz dijela koje veže s



Vlč. Veselko Župarić, župnik

muslimanskom zemljom, prema Kiseljaku. Prodane su samo dvije kuće u mjestu, dole u Božićima. Čini mi se da su doseljenici iz Goražda. Ne bih tome pridavao toliki značaj, pogotovo što mi se čini da su priče pretjerane, a i raspoloženje stanovnika je takvo da ohrabruje. Njima se čini da se namjerno šire alarmantne priče, kao da bi neki željeli da Husinjani odu. Dapače, ljudi se pomalo vraćaju, kupuju i proširuju svoja imanja, život na Husinu se jako osjeti.

**HG: Kakve su vaše prognoze o budućnosti husinske župe?**

**Vlč. Župarić:** Vidim veliku župnu crkvu punu vjernika kao što je i ovaj privremeni crkveni prostor redovito pun. Osjećam da sam kao svećenik i kao čovjek dočekan prijateljski. Čak i oni koji su daleko od crkve, bliže su joj nego prije par godina. Samo je desetak ljudi ranije išlo na nedjeljnu misu, samo pet-šest ih je davalo nobet, dvije trećine nisu primale svećenika za Božić. Ovo je već budućnost. Ona će na Husinu imati sjajnu šansu, samo kada bi se mlade obitelji odvažile radati više. Naime, od 540 obitelji, u osnovnoj školi je samo 129 djece. U prosjeku su tri osobe po domaćinstvu i to 470 umirovljenika.

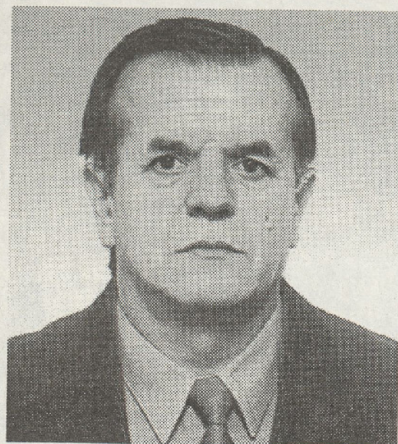
Nema obitelji sa više od troje djece, a na prste se takvi mogu nabrojati i u zadnjih 50 godina.

**HG: Crkva u BiH pomalo kasni u implementaciji Drugog vatikanskog koncila glede uključivanja laika u rad crkve. Vi ste već devet godina svećenik, Husino je vaša šansa. Kako vi posijete onako će Husino žeti. Hoće li to biti moderna koncilaska suradnja laika i crkve?**

**Vlč. Župarić:** Moj glavni posao je, uz osnovne svećeničke obrede, kontakt i upoznavanje ljudi, župljana. Prilazim svakom pojedinačno jer mi je svatko važan i zanimljiv. Uključujem djecu, žene i muževe u misna čitanja i druge vrste poslova u crkvi i izvan nje. Žene Husina su vrlo pouzdane i organizirane. Na njih se može osloniti i rado se odazivaju kad ih pozovem. Domaćini mi nude svoje usluge, otvoreno i gostoprimitivo. Uopće, župa Husino nije za mene samo izazov. Sada osjećam kao sretnu okolnost činjenicu da sam došao u tuzlanski kraj i to baš na Husino. Naš susret bit će plodonosan i obostrano koristan. Osjećam da je tome tako i sretan sam zbog toga.

Marica Petrović

# Kako obilježavati ratne obljetnice?



Piše: Nikola J. Ivanović

**Manje-više svi znamo da nam ustrojavanje Federacije BiH ide sporo, traljavo i lopovski. Je li zato što smo nestrpljivi ili što nas vlastodršci vrte u krug i oko malog prsta, u Federaciji imamo mnogo više lošeg, nego dobrog. Na neke od loših stvari i u Tuzli, a gledano kroz federalnu prizmu, ukazuju i redovi koji slijede**

Spominjući riječ FEDERACIJA, većina nas automatski, pod time, podrazumijeva dio Bosne i Hercegovine koji je tijekom minulog rata bio pod kontrolom Armije BiH i HVO-a. Malo je onih koji nešto pomnije razmišljaju o samom značenju riječi federacija. E, ta famozna riječ ne pripada ni bosanskom, ni hrvatskom, ni srpskom jeziku, a koriste je i izgovaraju, bez prevođenja i jedni i drugi i treći. Nitko je ne svojata svome jezičnom bogatstvu, a i kako bi kada je to latinska riječ. Prevedena na sva tri bosanskohercegovačka jezika ona znači SAVEZ, a podrazumijeva savez manjih država u jednu državu, u kojoj sastavni dijelovi sudjeluju u organizaciji središnje vlasti, zadržavajući svaka svoju političku

i kulturnu samostalnost. Sve federalne jedinice potčinjavaju se središnjoj vlasti, a zajednička im je vanjska politika, novac, policija, željeznice itd. i sl.

## Oprečna gledišta

Ne razmišljajući o značenju ovog latinskog termina, a govoreći i pišući o Federaciji Bosni i Hercegovini, najčešće imamo dva oprečna gledišta. Jedan bošnjačko-SDA-ovski, a drugi hrvatsko-HDZ-ovski. Za sve ono što škripi u procesu ustrojavanja, zaživljavanja i funkcioniranja federalnih organa vlasti, političko-nacionalni partneri loptice prebacuju jedni drugima. U isto vrijeme, svatko na svome bunjištu, pardon na terenu koji je tijekom rata držao pod svojom političkom, vojnom i policijskom kontrolom, federalne zakone provodi onako kako on to hoće i kako mu dnevno-politički odgovara ili nikako ne provodi.

Ilustracije i dokaze za ovu i ovakvu tvrdnju susrećemo svaki dan i na svakom koraku. Drugo je pitanje kako to tko od nas gleda, doživljava, interpretira i reinterpreta. Unaprijed prihvaćajući rizik da budem proglašen jednostranim, pristrasnim ili nekom još težom odrednicom, skrećuću pozornost na neke tuzlanske događaje i primjere.

U povodu 15. travnja - Dana armije Republike Bosne i Hercegovine, upriličene su vojničke svečanosti i odana počast poginulim braniteljima. Ni slučajno ne sporeći potrebu, a još više obvezu živih da časte svoje mrtve, u ovom slučaju pripadnicima Armije Republike Bosne i Hercegovine i formalno i pravno, ipak ostaju dileme. Ako zaista, sa poštenim namjerama hoćemo federaciju dva jednakopravna naroda, a sutra jedinstvenu Bosnu i Hercegovinu sa tri konstitutivna naroda uz jednakost svih državljana, što trebaju značiti armijske obljetnice i ratno-povijesni datumi. Tim prije što sada, formalno - pravno, imamo federalnu vojsku, a praktično svatko svoju ratnu politiku, logiku, filozofiju, psihologiju, orijentaciju, a često i ponašanje. Budući da je minuli rat završen bez pobjednika i poraženih, onda nam nema druge, nego u pravljenju zajedničke države u stranu stavljati ono što je rat, pa makar to i plemenito bilo, proizveo. Ono što se desilo ni slučajno ne treba zaboraviti,

poginulima počasti treba odati. Onima koji pojedine datume i jubileje istinski emotivno doživljavaju nitko ne smije proslave zabraniti, niti im zbog toga zamjerati, ali u svemu tome sve je manje mjesta državnom uplitanju u sve to.

## Ratno i mirnodopsko novinstvo

Novine, radio i televizija o svemu tome trebaju na jedan nov, manje ratnički, a više mirnodopski i pomirljiv način pisati, govoriti i snimati. Dokaz za ovu tvrdnju mi je nedavni razgovor jednog tuzlanskog novinara sa uredništvom OBN-a u Sarajevu. Nakon što su u svome dnevniku emitirali prilog o armijskoj obljetnici, novinar-gledatelj iz Tuzle ih je pitao kako bi prošao prilog o nekom jubileju srpske vojske ili HVO-a? Ostao je bez odgovora? Pošto se u OBN-u, zovu i busaju otvorenom televizijom, a i većina be-ha medija se trsi pričama o otvorenosti, demokratičnosti i multietičnosti, onda bi morali objavljivati i priloge o jubilejima vojnički postroji iz druga dva naroda, ako već pozornost poklanjaju onome što na pojedinim prostorima pripada većinskom narodu.

Kada sam već kod armije i tuzlanskih prilika, nezaobilaznim se čini potsjetiti i na to da je jednostrano - jednonacionalno, jednovjerski i vjerojatno jednostranački donesena odluka o preimenovanju vojarne "Husinska buna! u vojarnu "Husein kapetan Gradašević".

I na kraju, još nešto što govori o federiranju federacije nam Bosne i Hercegovine. Neposredno prije tiskanja ovog priloga jedan kolega mi je preko moga ramena bacio pogled na ovaj komentar i pitao. Što ti znači to vojarna, kada se oduvijek zvala kasarna. Ne sporeći da se vojna nastamba zove i kasarna, da smo takoreći do jučer svi taj termin koristili, potsjetiti da je riječ kasarna francuskog podrijetla, a u prijevodu na naše bosansko-hercegovačko-srpske ili južnoslavenske jezike znači vojarna. Pa neka je koristi i izgovara kako tko želi, izvorno ili prevedeno. Bitno je da se razumijemo, ali i da u ovakvim situacijama tolerantniji budemo jedni prema drugima.

Nikola J. IVANOVIĆ

# Pet godina postojanja i rada Press-centra općine Tuzla

**Prije pet godina s radom je počeo Press-centar općine Tuzla, stručna služba koja je za to vrijeme domaćim i stranim sredstvima informiranja distribuirala oko 2500 svojih informacija i drugih sadržaja, te organizirala oko stotinu različitih svečanosti i manifestacija**

U vrijeme potpune informativne i komunikacijske blokade, kada su agresorski projektili gotovo svakodnevno pogadali civilne ciljeve u Tuzli, Press-centar je posredstvom e-maila na stotine svjetskih adresa slao redoviti bilten s informacijama o počinjenim zločinima i humanitarnoj tragediji ovog kraja. U to vrijeme, bio je to jedini informativni koridor istine o stradalništvu građana Tuzle i tuzlanske regije.

Press-centar je pored informativne, obavljao i druge poslove na planu medijske, kulturne i izdavačke prezentacije grada.

Pod okriljem ove službe su nastajale publikacije, poetsko-scenski igrokazi, recitali, izložbe, scenariji za dokumentarne filmove, nastajale su i poznate pjesme Muzičkog ateljea Tuzla.

Press-centar je bio izravni ili neizravni organizator mnogobrojnih manifestacija, od svečanih sjednica Općinskog vijeća Tuzla, do međunarodnih konferencija koje su održavane u Tuzli.

Prilikom usvajanja izvješća o radu Press-centra Općine Tuzla, Kolegij Općinskog načelnika je istakao da stručno klasificirana arhiva Press-centra, u kojoj su pohranjeni informativni, video i foto materijali, predstavlja vrijednu građu za povijest Tuzle.

Posebne aktivnosti Press-centra odnose se na izdavačku djelatnost. Kao što je poznato, Press-centar je tijekom 1996. godine završio i objavio monografiju "Ubistvo svitanja", posvećenu civilnim žrtvama rata u Tuzli, a tijekom 1997. godine - "Tuzlanski nekrologij", monografiju o šehidima i poginulim borcima Tuzle. Objke knjige pravijenac su ove vrste u Bosni i Hercegovini. U toku 1997. godine, Press-centar je, također, izdao dvije publikacije u povodu značajnih datuma u povijesti Tuzle - 4. travnja i 15. svibnja. Značajna faktografska i povijesna građa objedinjena je i u monografiji "Grad i čovjek", gdje je objavljen izbor iz obraćanja, govora i intervjua načelnika općine Tuzla mr. Selima Bešlićića.

U toku 1998., u okviru rada Press-centra općine Tuzla bit će završen rad na fotomonografiji Tuzle.

Hrvatski Glasnik, travanj 1998.

# INSPEKCIJI PUNE RUKE POSLA

Nakon prošlojesenskih lokalnih izbora i uspostavljanja nove vlasti u Tuzli, na mjesto sekretara Sekretarijata za inspekcije došao je prof. dr. Zlatko Unger, do jučer stručni suradnik i radnik Instituta za zaštitu i obrazovanje u Tuzli. Treba znati da je ovaj čovjek došao na ovo mjesto najprije zato što je veoma dobar poznavatelj tuzlanskih prilika i što je vrlo stručan u nekim složenim oblastima gdje inspekcije u Tuzli imaju odgovorne zadatke. Zato smo novog sekretara inspekcija dr. Ungera pitali koji su to prioritetni zadaci tuzlanskih inspektora, i na čemu su trenutno najzaposleniji.

- Bez sumnje smo posljednjih tjedana i mjeseci okupirani snimanjem stanja u oblasti bespravne izgradnje. Valja reći da je to stanje prije svega velika posljedica rata, ali i dvadesetak godina nataloženog bespravnog rada i nesprovođenja propisa od prije rata, kaže prof. dr. Zlatko Unger.

Dr. Unger nam je pokazao urađenu analizu od strane građevinskih i drugih inspektora, u kojoj je napisano da je samo u užem dijelu grada na papir stavljeno 209 bespravno podignutih objekata. Inspektori su sada rekli svoje, analiza ide pred komisije i odbore Općinskog vijeća Tuzla, a onda pred Vijeće od kuda se očekuju mjere i odluke.

- Vijeće će, kaže prof. Unger, utvrditi strategiju grada kada je riječ o stavljanju točke na bespravnu izgradnju. Preko polovice, od 209 bespravno podignutih objekata, je bez ikakve dokumentacije. Druga polovica može se legalizirati uz prethodno otklanjanje primjedbi, dogradnju i opremanje, naravno, ako Vijeće na to pristane. Svakako će se pri tome imati u vidu i nova strategija razvoja grada, socijalna i druga struktura vlasnika i korisnika objekata. Predpostavlja se da će prednost u ostavljanju nekih objekata imati oni koji su podignuti u svrhu obrta, a ne trgovine i ugostiteljstva.

Kada je riječ o bespravnoj izgradnji, poznata su i imena vlasnika, ali će se u javnosti objaviti kada Vijeće definira strategiju i donese odluke.

Druga velika nevolja Tuzle jesu auto-otpadi, koji nastaju kao glijive poslije kiše. Njihovi vlasnici već su podigli po pet-šest katova demontiranih automobila, čitaj europskog uvezenog otpada. Već je kabinet načelnika Bešlićića objavio da će dati neku vrstu koncesije onima koji prvi ponude podizanje pogona za prešanje auto-otpada. Znat će se, zatim, kuda će se takav otpad otpremati, i kako će svaki vlasnik auto-otpada snositi troškove čišćenja zatrpanih poljana na Husinu, Šiĉkom Brodu, i na drugim lokacijama, gdje se osiguravaju stari autodijelovi za stare automobile. Velika opasnost za zagađivanje Tuzle (koja je i bez toga preko mjere zagađena) jest zagađivanje zraka iz automobila. Vjerojatno će se brzo mijenjati Odluka o zaštiti okoline i donijeti mjere zaustavljanja trovanja iz autopuha.

Inspektori u Tuzli, kaže sekretar Sekretarijata dr. Unger, bore se svim mjerama kako bi normalizirali higijenu grada, ali im u tome treba pomoć građana. Razmišlja se o uvođenju ekoloških kontrolora, neke vrste eko policije. Novi veliki zadatak je sprovođenje Zakona o zabrani pušenja u zatvorenim prostorima, i inspektori su krenuli na posao. Dobar primjer za to su dali Hotel "Tuzla", i Klinički centar, gdje su sami odmah reagirali. Pozornost zaslužuje sprječavanje podjele mlijeka u prahu porijekom iz Francuske, koje je bilo upakirano u pakete koje je uveo "Merhamet" sedam dana prije Kurban bajrama. U Federaciju je uvezeno 15.000 paketa (oko 100.000 kilograma), i u svakom je bilo po 100 grama mlijeka iz Francuske. Zna se da su takve robe zabranjene zbog opasnosti od "ludih krava". Inspektori su naredili vadenje francuskog "mlijeka" iz paketa.

Mato BIKIĆ



Hrvatski Glasnik, travanj 1998.

# POLICIJO, ŠTO ČEKAŠ

U posljednjih mjesec dana u Tuzli i oko nje u prometnim nesrećama poginulo je desetak lica. Duplo više ih je teško i lakše povrijeđeno. Razloga da policija skoči na noge ima na pretek. Ovakvi podaci izneseni su i na konferenciji za novinstvo u Ministarstvu unutarnjih poslova TPK. Pa ipak, kada policija izvodi djelatne akcije na stanju u ovom segmentu vlasti i djelatnosti, jednostavno konstatira "stanje je zadovoljavajuće", ili "bolji smo nego ijedan kanton u Federaciji Bosni i Hercegovini".

A samo to što se događa u javnom prometu, govori da je stanje alarmantno. Tako bilježimo da su u nedavnom prometnom udesu na Tetimi dva lica (mladića, čitaj vojnika) poginula, a tri su teže ozlijeđena. Uzrok nesreće brzina i vozači u pripitom stanju. Odmah iza toga na skretanju s puta Tuzla - Lukavac u Bistarcu, u sudaru putničkog i teretnog vozila, opet su bila dva mrtva. Na nadvožnjaku u Mramoru, prije koji dan (subota), bio je također težak udes koji nije prošao bez mrtvih glava. Na istom putu za Orašje, u Srebreniku, kod Kamenoloma, još jedna nesreća s mrtvim sudionicima, a tri vozila su imala ogromne materijalne štete, jer se teretnjak čak prevrnuo, a autobus napola sletio s puta i ostao bez polovice motora. Sve zato što je jedan veliki i jaki "ford" upao u škare. Na istom mjestu, samo s druge strane tunela, prije mjesec dana jedan "tamić" pretovaren robom raspao se u paramparčad, a rudnički autobus nije više bio u voznom stanju. Opet su pale mrtve glave.

U gradovima, velikim i malim, više se ulicama ne može kretati. Nema se gdje vozilo parkirati, a nezgode, veće i manje su tako česte da to nanosi ogromne štete, i odnosi živote i zdravlje ljudi. Ginu najviše mladići koji jure nedozvoljenim brzinama, voze neispravna vozila i bez dozvole, tehnički nepregledana. Zna se da se auto može registrirati bez tehničkog pregleda, ali se ništa ne čini da se takva vozila isključe iz prometa. Policija uglavnom djeluje promatrački, povremeno kontrolira brzinu i dozvole. Preventivno se ništa ne čini, pa su i vozački ispiti izgleda postali puka formalnost.

Ako se zna da su oni koji ginu u prometu mladi ljudi, sadašnji ili budući vojnici, onda bi se vlast morala nad tim problemom zabrinuti. Vlada TPK stalno raspravlja o ubiranju poreza i doprinosa, i punjenju svog budžeta, a na tom poslu još nitko nije poginuo i ostao teški invalid. Ona se bavi tržnicama na crtama razdvajanja koje su joj trn u oku, a u prometu svaki dan u TPK nestane pokoji mladi život. Liječnici troše novac liječeći one koji su se teško polomili u prometnim nezgodama i udesima... a "baba tare lan".

M. BIKIĆ

# JURJEVO

**U četvrtak, 23. travnja u Morančanima je svečano proslavljen dan zaštitnika župe Sveti Juraj,**

gdje je slavljena sveta misa uz sudjelovanje velikog broja vjernika sa svećenicima iz Tuzle i okolnih župa. Misno slavlje je predvodio Pavo Brajnović, župnik župe Prud, a koncelebrirali su svećenici: preč. Šimo Janjić, župnik iz Živinica i dekan tuzlansko-živinički, fra Petar Matanović, župnik i gvardijan tuzlanski, vlč. Anto Perić, katedralni župnik iz Sarajeva, vlč. Mato Majić, prefekt Bogoslovlje i župnik iz Borovice, vlč. Anto Stjepić, župnik iz Gradačca, fra Franjo Martinović, župnik iz Šikare, vlč. Ilija Janjić, župnik iz Par Sela, vlč. Veselko Župarić, župnik iz Husina, te domaćin vlč. Bartol Lukić. Propovijedao



Vlč. B. Lukić blagoslivlja polja



Župna crkva u Morančanima

je vlč. Pavo Brajnović vrlo nadahnuo i poučno. U svojoj propovijedi govorio je o svetom Jurju, s posebnim naglaskom na Boga i čovjeka: "Ako čovjeka mrzimo, Boga mrzimo, jer je Božja slika"; "Vratimo Boga u svoje srce, u svoju obitelj"; "Sveti Juraj, taj Božji čovjek, neka nama isprosi snagu kod Boga"...

Prije svete mise vlč. Bartol Lukić, župnik blagoslovio je polja.

Štovanje svetog Jurja je veoma rašireno u svijetu, a i kod nas u Bosni. U cijeloj Bosni su mnoge crkve i kapele posvećene sv. Jurju. Dobro ispunjena crkva pokazuje koliko se štuje ovaj svetac u našim krajevima.

Sve je bilo odlično organizirano, iako vrijeme nije bilo najbolje. Kišilo je! Vlč. Bartol Lukić bio je dobar domaćin.

HG

HKD Napredak Živinice

## VELIKI KORACI



Živinčani kao nekad...

**Izložbom umjetničke fotografije "Lica Bosne" i Uskrsnim koncertom Tamburaškog zbora Živinički "Napredak" na velika vrata je ušao u kulturni život općine Živinice.**

### IZLOŽBA "LICA BOSNE"

Kako se i očekivalo, kadrovska osvježenja u Živiničkoj podružnici HKD "Napredak" donijela su pozitivne promjene. Uskrсни blagdani bili su prava prilika.

U suradnji sa predsjednikom tuzlanske podružnice Napretka postavljena je izložba umjetničke fotografije Erike Groth - Schmachtenberg nastale prilikom njenih putovanja Bosnom od 1935. do 1938. godine.

Izložba pod nazivom "Lica Bosne" postavljena je u Teatar klubu Bosanskog kulturnog centra u Živinicama.

Otvaranje izložbe bio je istinski kulturni događaj u Živinicama. U Teatar klubu, koji je bio posebno okićen Uskrsnim blagdane, otvaranju izložbe bio je nazočan veliki broj uglednih gostiju - vodeći ljudi političkog i društvenog života Živinica.

Izložbu je otvorila ministrica za obrazovanje, znanost kulturu i sport Tuzlansko-podrinjske županije profesor dr. Nihada Latifagić. Iskazujući svoje divljenje glede izložbe, ona je poželjela Živiničkoj podružnici uspješan rad sa željom da ostvari puno sličnih manifestacija.

Višesatno druženje uz koktel, koji su vrijedni Napretkovi priredili za goste, kao da je potvrđivalo poruku izloženih fotografija, koju je u predgovoru kataloga posvećenog izložbi izrazio nositelj organizacije izložbe, gospodin Zdenko Tadić.

"Fotografije Erike Groth - Schmachtenberg nastale u periodu od 1935. do 1938. godine koje je snimila putujući po Bosni, pokazuju kakva je bila i

kakva jedino može biti Bosna. Multikulturna, multinacionalna i multireligijska Bosna je sudbina naroda koji u njoj žive. Kada shvatimo da su naše razlike u govoru, obraćanju Bogu, obilježavanju blagdana, glazbi, odjeći i kulturnim spomenicima upravo naše najveće, a zajedničko bogatstvo, onda imamo budućnost.

Ova izložba je romantično vraćanje u neko prošlo vrijeme među naše pretke, a kroz ove fotografije kao da se čuje poruka:

Držite se jedni drugih, ako želite u vremenu u kojem postojeće osjetiti radost života i dati priliku vašim potomcima da imaju budućnost".

Važno je kulturnog događaja koji su pripremili vrijedni Napretkovi najbolje potvrđuje pozornost koju su mu posvetili mediji - lokalna Živinička televizija cjelovečernju emisiju, a TV Tuzla i RTV TPK veoma značajne priloge u najgledanijim emisijama.

iz Drijenče

**Žitelji Drijenče započeli gradnju spomen-obilježja poginulim braniteljima (1992 -1995)**

## SNAGOM VOLJE I ŽELJE, OBRANILI DRIJENČU

Osmog travnja, na dan 6. obljetnice HVO-a, izaslanstvo je HDZ BiH Soli posjetilo Drijenču. Svojom nazočnošću predsjednik ŽO HDZ BiH Soli i predsjednik Udruge dragovoljaca i veterana domovinskog rata HZ HB podružnice Soli, Ivo Andrić Lužanski, predsjednik HVO Soli Pejo Kovačević i tajnik ŽO HDZ BiH Rado Pejić, na simboličan način ozvaničili su početak radova na izgradnji spomen-obilježja sedmerici poginulih branitelja iz Drijenče (1992-1995.), pripadnika 1. satnije, 1. bojne Pro Patria, 115. brigade HVO Zrinski.

U sjećanju su ostali Drenački vitezovi, pripadnici legendarne bojne "Pro Patria", kaže Ivo Andrić Lužanski upitan za neki poseban trenutak i osobu iz ove viteške bojne. Sjećajući se rata i svih nedaća koje nam je donio, Lužanski ističe:

"Koncem travnja 1992. godine, praktično su se i vojnički spojila dva hrvatska kraja, Živinice i Drijenča. Tada sam imao prigodu upoznati jednu od legendi s ovih prostora, Viktorina Jurića Pašu, čovjeka koji je poslije postao zapovjednikom bri-

gade. Pašu sam poznao iz izbornih aktivnosti 1990. godine, a toga travnja došli su s molbom da se Živinički sokolovi uključe, kako vojnički tako i materijalno-tehničkim sredstvima u obranu Drijenče, jer je ona već u to vrijeme bila napadnuta od Srba i JNA. Bez imalo razmišljanja materijalno smo im odmah pomogli a kasnije smo se vojnički uvezali i zajednički branili te prostore".

Upitali smo g. Lužanskog kakvi su bili Drenački branitelji i koliko su žrtava imali?

"Mada je gubitak svakoga čovjeka veoma bitan i znatan za malu hrvatsku zajednicu, žrtve koje su dali branitelji iz Drijenče s obzirom na položaj bojišnice, nisu brojna. Njihova volja i snaga da obrane prostor koji su stoljećima naseljavali bila je jača od snage onih koji su ih željeli porobiti. Broj žrtava nije veliki zahvaljujući tomu što su imali dobro i iskusno zapovjedništvo. Drijenču i danas rado posjećujem, jer tu sam stekao niz dobrih prijatelja i u svakom slučaju dobrih ljudi. Radujem se izgradnji spomen-obilježja za poginule branitelje bojne Pro Patria".



Početak gradnje spomenika



Spomenik će se uskoro ukazati

da spoznamo nešto novo, obogatimo svoju dušu i napredujemo. Nadam se da je naš Napredak konačno krenuo i da ćemo uskoro upriličiti slične događaje!

Nakon koncerta, druženja je nastavljeno u prostorijama Teatar kluba Bosanskog kulturnog centra u veselom i dobrom raspoloženju kako je već običaj kada se susretnu stari prijatelji. Bila je to prilika i za Don Šimu Janjića koji je u posebnom raspoloženju nazočnima dočarao ljepotu izvornog melosa iz svoje Posavine.

Napominjemo i to da su se Napretkovi potrudili da ovaj glazbeni događaj ne bude radost samo nazočnim. Koncert je snimila ekipa Televizije Živinice pa ga je vidjela cijela općina ali i općina Banovići kao i Ljubače dokle dopire signal navedene televizije. Prema komentarima, radost je zajednička.

TADO



## Lepoglavski sužanj

Kardinal Alojzije Stepinac bio je zatočenik u kazneno-popravnom domu Lepoglava, časnom nekoć samostanu hrvatskih pavlina. Tu je on proboravio od 18. listopada 1946. do 5. prosinca 1951.



### SVJEDOČANSTVA

Svo vrijeme zatvora bio je pod strogim nadzorom upravitelja Josipa Špiranca i posebnih stražara, posve izoliran, ponižavan i u svemu kontroliran. Unatoč svim izazovima i poniženjima, on je ostao uspravan. Utjehu i jakost za svoje duhovne uspore u kaznionici crpao je iz misne žrtve, iz Svetoga pisma, čitanja svetih otaca, te životopisa svetaca i mučenika. Uprava kaznionice mu nije uručila ni jedno prispjelo pismo koje bi mu vjernici u znak potpore odašiljali prigodom obljetnice njegove biskupske posvete, za Božić, Uskrs ili imendan. A prispjelo je više od 5.000 pisama. Znakovita je potpora koju su mu pružali vjernici kad bi se vraćali s dnevnoga posla ili hodočastili na Mariju Bistricu, te bi prolazeći pokraj kaznionice podigli glas pobožne pjesme da ih čuje njihov nadbiskup. Bili su to vrlo čuvstveni časovi koji su ga upravo uznosili. Reče: **Posebno me krijepilo kad sam slušao pjevanje hodočasnika, koji su išli na Bistricu. Osjetio sam kako su malo pojačali glasove prolazeći uz nas.**

U toj osamljenosti još je više osjećao blizinu Božju, i Bog mu je davao snagu da izdrži. O tome je 2. siječnja 1952. posvjedočio župniku J. Vranekoviću:

**U početku bio sam upravo odsječen od svijeta. Nikoga ne vidiš. Kad je posjet, trojica slušaju**

razgovor i stenografiraju svaku riječ (...) Bolno je bilo, ali velika utjeha, kad sam promislio: Sve ste i uzeli, ali jedno niste, da kao Mojsije dižem ruke k nebu!

Hrabrost mu je pružala duboka i živa vjera u Isusa pobjednika s križa. Kad je izlazio na šetnju, gledao bi barokni zvonik župne crkve, nekadašnje pavlinske samostanske crkve. Gledao je i upirao svoj pogled u križ na vrhu tornja. O tome je dao ovo svjedočanstvo:

**Kad god bih bio pušten da se prošetam u nekadašnjem samostanskom dvorištu u Lepoglavi, preda mnom bi se ponosno pojavio barokni toranj stare pavlinske crkve. I kad bih ga pogledao, svaki put kao da sam u svojoj duši slušao kako mi govori: Nadbiskupe, sjeti se Josipa II! Taj križ odolio je njemu, pa će i ovima.**

Taj mu je pogled na križ Raspetog Otkupitelja zorno tumačio prolaznost ovoga svijeta i utirao mu put kojim se ide u nebo.

Spominjući se teških dana provedenih u Lepoglavi i laskavih ponuda kojima ga je državna vlast pokušala skloniti na suradnju ili napuštanje zemlje, reče, kao sužanj u Krašiću, 2. siječnja 1952:

**Jednom sam bio sa sestrom (Štefanija Štengl, op. J. B.) u dvorištu prigodom jednog posjeta i začudo vidim velika ulazna vrata otvorena, a**

vani auto i kraj njega Kranjčec, šofer. U to prolazi uz mene jedan iz Uprave i sve se samo smješka. Naivni su. Mislili su da će time porasti u meni neka težnja za njihovom slobodom, da će time djelovati da u čemu popustim, ali ne! Oprez! Znam da ne bi puno trebalo... samo malo kimnuti glavom.

**Oni bi se zadovoljili i pustili me. A što onda? Trijumfiral bi. Pred stranim svijetom bi se oprali, a ja bih bio u Zagrebu potpuno onemogućen u radu. No što je najvažnije: što bi meni govorila moja savjest, kako bi bolno bilo Svetom Ocu kad bi na neki način izdao Božju stvar. A ovako? - Prošlo je tih pet godina - oni su popustili! Kako bude dalje? U rukama Božjim je budućnost, a nama nema drugo nego trpjeti i moliti. Tako je volja Božja. Ako treba, bolje je časno poginuti nego sramotno ostati. Ni Tomi Mohru ni kardinalu Fischeru nije bilo lako, a eto Toma je danas na oltaru. Da je popustio, bio bi proklet, a ovako, evo je blažen. Ako oni imaju svoje metode, imamo i mi jasna načela. Tu su biskupi koji nas vode, a kad bi i biskup zastranio, još je tu Sveta Stolica, Sveti Otac koji neće nikada zalutati u stvarima vjere.**

J. VRANEKOVIĆ, Dnevnik

## Zasebna općina uvjet opstanka Hrvata

U nedjelju, 20. travnja o.g., je u Seonjacima, općinskom sjedištu Ravne-Brčkog, upriličena svečanost povodom otvaranja Društvenog doma, Gospodarske banke i Veterinarske stanice.

Član Predsjedništva BiH Krešimir Zubak tom je prigodom kazao da novoizgrađeni objekti ne predstavljaju neku veću materijalnu vrijednost, ali su vrlo značajni za opstojnost Hrvata na ovim prostorima, koji i na taj način dokazuju da žele ostati ovdje i živjeti ravnopravno s drugima. Po njegovim riječima, Hrvati imaju ne samo faktički, nego i pravno i politički priznato pravo na organiziranje općine, odnosno pravo na lokalnu samoupravu.

"To je minimum koji osigurava Hrvatima ovdje bolju budućnost", rekao je Zubak i dodao da će Hrvati uspjeh realizirati to pravo. Hrvati s brčanskih prostora, ustrojem nove općine ne umanjuju interes prema ostalim dijelovima prijatelne općine Brčko, naglasio je Zubak. "Mi sa Srbima i Bošnjacima možemo urediti takve odnose da se Hrvati vrate u Brčko i da svi zajedno izgrade bolju budućnost. Tu ponudu trebaju prihvatiti i oni, jer samo uz uzajamno povjerenje i razumijevanje može biti svima znatno bolje", rekao je Zubak.

Jan McClaud govorio je o projektu povratka u Brčko. U tijeku je realizacija projekta kojom će se obnoviti 300 obiteljskih kuća i 500 bunara, te škole i ambulante u hrvatskom selu Ulice kod Brčkog, rekao je McClaud. On je dodao da tri zastupnika Hrvata, od ukupno 56 zastupnika u Skupštini općine Brčko, ne daju realnu etničku sliku tih prostora te je pozvao sve ljude tog dijela Posavine da izadu na rujanske izbore.

(Z. Matkić-VJESNIK)

## Astra-obuča

d.o.o. SARAJEVO  
POSLOVNA JEDINICA TUZLA  
Tel/fax: ++387 75 252 394



mlin ljubache d.d.  
"Husinski rudar"



# PRVO HODOČAŠĆE I NASTUP MJEŠOVITOG CRKVENOG ZBORA RKT ŽUPE TUZLA U MARIJI BISTRICI

## Mješoviti crkveni zbor RKT župe Tuzla

Mješoviti crkveni zbor RKT župe Tuzla započeo je djelovanje 16. veljače 1993. godine. U tom teškom vremenu duhovne i tjelesne gladi i muke Zbor je izrastao u stjecište onih ljudi koji su ostali u svom gradu, u svojoj domovini. Ovaj Zbor čine ljudi raznih intelektualnih profila, ali svi od reda imaju izgrađen stav prema ovakvoj vrsti glazbe, za koji se može reći da se temelji, u prvom redu na ljubavi, a onda i na poznavanju tajni ove plemenite umjetnosti.

Zborom od osnutka ravna gospođa Evica Cerić, prof., stručna i pouzdana glazbenica, s provjerenim iskustvom.

Instrumentalnu potporu kao korepetitor Zboru pruža prof. Zrinka Andrejaš, sjajna suradnica prof. Cerić, čiji se timski rad nameće kao prepoznatljiva kvaliteta u pet godina djelovanja Zbora.

Aranžmani jednog dijela skladbi sa repertoara Zbora originalni su, a njihov autor je sveučilišni profesor g. Čestmir Dušek.

Sestra Klementina Avgustini se u svim ovim godinama zdušno brine o odabiru i pripremi duhovnih skladbi.

Ovoj sjajnoj ekipi neizostavno se pribraja fra Petar Matanović, gvardijan Samostana koji je i idejni tvorac i materijalna potpora ovoga, sada već uspješnog projekta.

Zbor broji 60 članova. Imao je 27 umjetničkih cjelovečernjih koncerata i više od 350 liturgijskih slavlja.

Kao gost nastupali su 22 puta po Bosni, a prelazili su i granice domovine.

Posebno su ponosni na pjevanje u Samoboru, u crkvi sv. Katarine na Gornjem gradu u Zagrebu kao



i na sudjelovanju na "Smotri crkvenih zborova" grada Zagreba 1997. godine, te 19. travnja 1998. u Mariji Bistrici.

Svečanim euharistijskim slavljem u Hrvatskom nacionalnom svetištu Majke Božje Bistričke otvoreno je 19. travnja ovogodišnje najveće hrvatsko marijansko svetište

U tisućljetnom hodu vjere u hrvatskom narodu Majka Božja Bistrička trajno je nadahnula, ufanje i ljubav. Mnogobrojni hodočasnici s radošću su

dolazili i svakog dana sve više dolaze u ovo Svetište pokloniti se svojoj crnoj Gospi - Kraljici Hrvata.

Tu se moli, zavjetuje i pjeva pred crnim, drvenim likom nasmiješene Bogorodice s djetetom - Isusom u naručju. Tu svo ljudsko trpljenje dobiva poseban smisao nadahnut svjetlošću Božje riječi i Majke Božje Bistričke.

Monsinor Lovro Cindori, župnik i upravitelj Svetišta Majke Božje Bistričke pozdravlja ih sa oltara crkve i raširenih ruku kaže: "Kada se otvara

hodočašće, onda je to prvi dan u kojem počinje sezona hodočašća. Mi tada imenujemo nekoga tko će biti gost, tko će donijeti ključeve da simbolično otvori vrata Svetišta svim hodočascima koji će ovamo doći kroz godinu. Danas to imaju čast pjevači Mješovitog zbora iz Tuzle i njihov pater Petar Matanović. Ja im na tome čestitam i zahvaljujem se iz sveg sreća".

Dobrodošlicu i pohvalu upućuje i Načelnik općine Marija Bistrica gosp. Ivan Papić koji uz ostalo izjavljuje: "Crkveni pjevački zbor iz Tuzle izuzetno nas je počastio svojom posjetom. On je svojom divnom pjesmom uveličao dan otvaranja hodočašća. Uz sve to, za mene je njihov dolazak još jedan doprinos održavanju veza između hrvatskog naroda u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini koji moramo njegovati i održavati. Vjerujem da današnji susret nije i posljednji te da će on zaživjeti i postati tradicijom".



Proba prije koncerta



Proljeće i mladost na putu prema Mariji Bistrici



Tranulak povijesti

**Putovanje Zbora u Mariju Bistricu**

Krenuli smo u subotu, 18. travnja ujutro autobusom Salineatransa. Došli smo preko Medvednice - kroz Kašinu, Laz do Marije Bistrice. Tu smo se malo odmorili i razgledali Mariju Bistricu, pomolili se Majci Božjoj i krenuli do našeg odredišta gdje smo bili smješteni - Stubičke Toplice, Hotel "Matija Gubec". Na putu do Stubičkih Toplica posjetili smo Muzej Seljačkih buna, spomenik Matiji Gupcu, crkvu sv. Jurja i Gupčevu lipu.

Razgledali smo barokni plemićki (Oršićev) dvorac u Samcima (Gornja Stubica). Tu je danas Muzej seljačkih buna, izložbeni galerijski prostor i kapela sv. Franje Ksaverskog. Na platou ispred dvorca nalazi se spomenik Seljačkoj buni i Matiji Gupcu, monumentalno djelo Antuna Augustinčića. Spomenik je izveden u kombinaciji zelenkastog kamena i bronce, a čine ga tri dijela: figura Matije Gupca i dva krilna brončana reljefa. Reljef s lijeve strane je prikaz seljačke bune, a desni reljef inspiriran



Zbor u Stubičkim Toplicama

je Krležinim "Baladama Petrice Kerempuha" i panoramski prikaz Hrvatskog zagorja, narodnih običaja. Sasvim desno stoji figura Petrice Kerempuha. S platoa ispred spomenika pruža se pogled na stubičku dolinu, Gupčevu lipu, crkvu sv. Jurja i na veći dio Medvednice.

Spomenik seljačkoj buni otkriven je u povodu 400 obljetnice - 14. listopada 1973.

Posjetili smo župnu crkvu sv. Jurja, koja se prvi put spominje 1209. godine. U crkvi smo zapjevali Ave verum i razgovarali s župnikom vlč. Ivanom Špoljarom. U crkvi je bilo krštenje djece i vjenčanje. Tu je i Gupčeva lipa, stara više od 400 godina. Predaja govori da je 1573. od tog mjesta krenula Seljačka buna na čelu s Matijom Gupcem. Bili smo prisutni promociji prvog broja glasila Gornje Stubice **Gupčeva Lipa**. Razmijenili smo glasila (Hrvatski glasnik i Gupčevu Lipu) te razgovarali sa članovima redakcije i g. Aleksandrom Škudarom, načelnikom općine Gornja Stubica.

Smjestili smo se u Hotelu "Matija Gubec" u Stubičkim Toplicama. Stubičke Toplice su poznati lječilišni i rekreacijski centar, smješten u najljepšem dijelu Hrvatske. Tople vode Stubičkih Toplica dopiru iz najdubljih izvorišta i temperatura se kreće od 45 do 65° C. U ljetnom periodu stoji na raspolaganju osam bazena, a kroz cijelu godinu dva, od toga jedan s posebnim doživljajima. U Hotelu smo večerali, kupali se i odmarali. Ujutro, nakon doručka krenuli smo u Mariju Bistricu.

Marija Bistrica - Svetište Majke Božje Bistričke koje nas je očekivalo i izvanredno primilo. Što reći - ili kako kaže naša ravnateljica Zbora, gospođa Evica: "Meni se čini da je sve to bio samo san, koji je mislim lijepo odsanjan". Sveta misa u 11 sati, ručak u 13 sati, Koncert za hodočasnike iz Gornje Stubice u 14 sati, Križni put, Koncert u 17 sati, domjenak, povratak u Tuzlu u kasnim noćnim satima.

Govori, čestitke, pokloni. Zajednički ručak sa preuzvišenim biskupom Markom Culejom, našim dragim monsinjorom Lovrom Cindorijem, županom Krapinsko-zagorske županije gosp. Želimirom Hitrecom, načelnikom Općine g. Ivanom Papićem, mnogim svećenicima i gostima.

Zagorac je kao i njegov kraj istinski iskren, pun ljudskosti i gostoljubivosti. Mnoge izbjeglice iz Bosne u XVI. i XVII. stoljeću i ovog rata iz okupiranih krajeva Hrvatske i Bosne su tu u Zagorju

potražile i naše sklonište. Voli svoju zemlju, i teško je napušta.

Sasvim je razumljivo da je ovaj kraj dao Mariji najčasnije mjesto u Hrvatskoj - Mariju Bistricu. To je najveće, najznačajnije, najpoznatije i najposrećenije Gospino Svetište kod Hrvata.

**Sveta misa na Jurjevo u župnoj Crkvi u Tuzli**

U ovoj svetoj misi smo zahvalili dragom Bogu na ukazanoj milosti da sretno odemo u Svetište Majke Božje Bistričke, uspješno se predstavimo i sretno vratimo.

Poslije svete mise na Jurjevo, priređen je domjenak u Oratoriju Franjevačkog samostana u Tuzli za sve sudionike hodočašća u Mariju Bistricu.

Fra Petar je u svemu tome dao svoju potporu, a svojim prisustvom i širokim osmjehom dao nam je potvrdu da je s nama i da dijeli s nama naše strahove, jer mi nismo tamo bili samo Pjevački zbor crkve sv. Petra i Pavla iz Tuzle nego i predstavnici naše župe i šire kršćanske zajednice.

Zahvaljujemo se svima koji su omogućili ovaj naš put, a posebno monsinjoru Lovri Cindoriju, svećenicima i sestrama župe Marije Bistrice, našem Samostanu i fra Petru Matanoviću.

Prof. Evica Cerić, ravnateljica Zbora veoma dirljivo i toplo se zahvalila svima s nadom da ćemo opet hodočastiti u Mariju Bistricu, a Jurju Novoselu sa zahvalom na organiziranju ovog putovanja i uručila poklon Zbora čestitajući mu imendan.

Svakako veliko hvala pripada Zboru, a posebno gospođi Evici Cerić, gospođi Zrinki Andrejaš i sestri Klementini.

*Privredili: B. Štumpf, E. Cerić, M. Petrović, J. Novosel*



Ave Maria...



Uvaženi g. Željmir Hitrec, župan, i preuzvišeni Marko Culej, biskup



Pjevali su im "1918" - organizatori



# SVEČANI USKRSNI KONCERT

**Tamburaški orkestar  
Hrvatskog kulturnog društva  
"Napredak"  
Tuzla**

**Mješoviti crkveni zbor  
RKT župe Tuzla**

Kao i obično svečani glazbeni programi, a posebice oni u povodu blagdana, ne samo da nailaze na veliki interes publike već svojim sadržajem zaslužuju i istaknuto mjesto.

Tako je 13. travnja ove godine u crkvi sv. Petra i Pavla u Tuzli upriličen SVEČANI USKRSNI KONCERT Tamburaškog orkestra HKD "Napredak" i Mješovitog crkvenog zbora sa prigodnim izborom kompozicija i pjesama sakralnog sadržaja, koji je brojna publika pozorno propratila.

U prvom dijelu pomenutog koncerta muzicirao je **Tamburaški orkestar HKD "Napredak"** pod ravnanjem g. Vinka Dobričića. Ovo je bio njihov deveti po redu istup od 1992. godine kada su počeli s radom i tako postali nezaobilazni sudionici svih javnih kulturnih djelovanja. Neki čak tvrde da su postali sinonim Društva.

Šest točaka, šest kompozicija izvedenih tom prigodom još jednom su potvrdile homogenost zvuka orkestra i njihov visoki stupanj umjetničkog izraza. Tome je doprinijela i vokalna solistica Vedrana Šimić nastupivši sa dvije pjesme uz pratnju orkestra. Ovo osvježanje publika je prihvatila kao korak naprijed u kvaliteti i sadržaju rada napretkovih glazbenika.

**Mješoviti crkveni zbor** pod ravnanjem prof. Evice Cerić, a uz orguljsku i klavirsku pratnju prof. Zrinke Andrejaš, ispunio je drugi dio ovog koncerta prikladnim sakralnim pjesmama stvarajući svečano Uskrsno ozračje. Inače, ovaj zbor koji djeluje još od 1993. godine priredio je do sada 25 koncerata i više od 350 liturgijskih slavlja pa je ovaj novi nastup kao i mnogi do sada bio prihvaćen sa neskrivenim oduševljenjem. Na repertoaru im je bilo pet skladbi od kojih izdvajamo snažno dojmljive i čisto izvedene AL-ELUJA iz oratorija "Masija" G. F. Händle-a kao i TE DEUM za zbor i klavir J. Heidn-a.

Publika sa koncerata Tamburaškog i Crkvenog zbora ima izgrađen visok prag glazbene kritičnosti. Osjetilo se zadovoljstvo i zrelost na obje strane. Poklonici ove glazbe izrazili su sreću sudjelovati u jednom istinskom glazbenom događaju.

B. Štumpf



Uspomena na uspješan koncert

Uskrs i svadba u Drijenči

Očiju "uprtih" u općinu Soli i najstarija žiteljka Drijenče, Sara Tomić, kaže:

## NEKADA USNIJEM DA ĆE I NAMA BITI BOLJE...

"Skrećem pozornost vama izvjestiteljima da malo češće navraćate kod nas i da s nama češće suradujete..."

ove godine, s puno optimizma govori fra Marko Kobaš. Projekt za novu crkvu uradio je građevinski inženjer iz Tuzle, g. Juro Pranjčić, a kada budu



Mladi barfaktar iz Drijenče

Svadba u Drijenči drugog dana Uskrsa u crkvi sv. Ante Padovanskog koja je, kako kazuje župnik ove župe, fra Marko Kobaš, posljednja svadba u staroj crkvi jer se odmah nakon blagdana ruši, je bila pozivnicom za odlazak u ovo 25 km od Tuzle udaljeno podmajevičko hrvatsko selo. O Drijenči, prije ovoga rata, moram priznati malo sam znao. Uglavnom po pričanju drugih, dobro je poznata hrabrost ovih ljudi koji su ne štedeći svoje živote u ratu dobili toliko željeni mir, pri tomu sačuvali svoje stoljetno ognjište.

Drijenča, deseta Župa tuzlanskog Dekanata - što je zapravo danas? Tko su ti ljudi koji žive tamo? Što očekuju od sutrašnjice? Sva ta pitanja i promišljanja, učinila su da izvučem svoga "jokera" iz rukava i ovoga 13. travnja se uputim krivudavim Gospodnjim putevima, gore visoko - u brda Majevice. Naime, uskrsnula je strahovita težnja za, realiziram svoju znatiželju koja me svo vrijeme ovoga poraća progonila. Ugasih žed, dakako, danas jest Uskrs i to drugi dan velikog katoličkog blagdana...

Toliko granata iz srpskih Pipera i sa Smilja koje agresor baci na Tuzlu i druga mjesta s Majevice - ta pomisao i svi raniji događaji, učiniše me prkosnim ali i ponosnim da golim okom, ako je moguće, vidim to leglo sijača smrti, a ne sijača kruha našeg svagdanjeg.

Prolazimo asfaltiranim putem kroz Dokanj i Breške i evo nas na mjestu što ga zove Zeleni kamen. Ne znam, zbog čega zeleni, ali, odatle pa do središta župe Drijenča treba proći oko 12 km lošeg makadamskog puta. Uskrs je... I svadba je danas u Drijenči. Stigosmo. Na platou blizu crkve sv. Ante Padovanskog, tu i tamo po koji prolaznik... Jedan čovjek zamišljen, sjedi na drvenoj građi ispred već vidljivih kontura budućeg spomen obilježja poginulim braniteljima Drijenče. U župnoj kući zatičemo župnika, fra Marka Kobaša, raspoloženog za priču:

- Prije rata bilo nas je 1250 Hrvata-katolika na 350 kućnih numera, a sada nas je 560 sa sjetom kazuje fratar i nastavlja:

- Crkva sv. Ante Padovanskog u ratu je stradala 70 posto i nije bila predviđena za župnu crkvu. Stoga je trebalo graditi novu, za koju su već udareni temelji. Ovu ćemo početi rušiti odmah poslije Uskrsa. Prije dvije godine smo počeli skupljati materijal, a ako Bog da ovu novu nastojat ćemo pokriti do konca

okonačani radovi, crkva će biti duga 23,5 m, široka 12,5 m, s tornjem visokim 25 m.

Josip Tomić, predsjednik temeljnog ogranka HDZ Drijenča, na trenutak prekida naš razgovor, jer kada je u pitanju infrastruktura u Drijenči, morao je kazati:

- Imamo samo to da oni imaju ovo nas malo Hrvata na papiru. Najviše me boli to što je Drijenča tijekom rata, bez naše želje i volje, pripojena općini Čelić s većinskim bosnjačko-muslimanskim narodom, od koje nemamo ništa. Kroz ovo selo ne ide niti jedna autobusna linija. Teško je ovdje živjeti, ali ne damo se.

Očiju uprtih u općinu Soli, Josip se nada da će zasigurno doći dan kad će zasjati sunce pravde svim žiteljima ovog pitomog i ponosnog sela podno Majevice. Zašto i ne, jer svima je poznato da će do konca ove godine općina Soli biti ustrojena, a narod Drijenče će, tvrdi Josip zasigurno biti u njezinu naručju. Priča bi imala i svoj drukčiji tijek da nije danas svadba u Drijenči. Ambrozije Petrović, u ratu teško ranjeni borovnik HVO-a odabrao je danas svoj novi život - Nadu Mandić iz župe Šikara. Uskrs je... Kuca šargija. Toči se majevička šljivovica. Igra se kolo. U crkvi vjenčanje. Posljednje vjenčanje u staroj Drenačkoj crkvi koju su žitelji sami, bez ičije pomoći, gradili od riječnog, stoljetnog kamena što su ga svojim žuljevitim rukama brusili, dotjerivali...

Tu, u svadbenoj veselici je i Toma Pavlović Tošo, čovjek koji zna staviti šlag na istinu koja se zove Drijenča:

- Problemi svakodnevni, problemi povijesni... Put kao osnovica, evo vidite kakav je... Nikakav! To je koja staza kojom se ipak probijamo. To je put spasa izgrađen tijekom rata, što smo ga mi održavali uz sasvim malu pomoć općine kojoj pripadamo, a to je općina Čelić. Općina Tuzla za nas neće, čak ni čuti, kazuje toma zvani Tošo, te na moj pokušaj da ga upitam još ponešto oštro nastavlja:

- Dakle, ovih dana započet će ozbiljni poslovi, odnosno adaptacija spomenutoga puta, izgradnja nove crkve, adaptacija škole, puštanje novoizgrađenoga vodovoda u funkciju itd. Znači, događat će se velike stvari... Prema tome, skrećem samo pozornost da izvjestitelji malo češće navraćaju kod nas i da s nama češće suraduju...

Biti u središtu ove župe i u središtu svadbe, kola i glazbe koja dira dušu i srce, svadbe u kojoj kruži dobra majevička rakija i za novinara-profesionalca je "teško", a kamoli meni...

Idemo, Josipe Tomiću, baki Sari, najstarijoj žiteljki Drijenče. Takvog zraka nigdje nema, otimaju se misli po vrludavim stazicama i evo nas pred željenom kućom.

Baka Sara Tomić, rođena Brčina, iz Brčina, Drenačkog zascoka, obradovala se našem posjetu: - Rođena sam, moj dragi, u jedanaestom mjesecu o sv. Kati 1909. godine... Znam po tome što mi je

baba kazala... Tad se tetka Ljuba udala, veselo kazuju oči, ali i duša bake Sare.

Mada sam više inzistirao da mi priča o običajima, o ašikovanju, prelima i sijelima, baka Sara priča o svemu pomalo, ali najviše o Uskrsu prije 50 i više godina:

- Kako se Uskrs slavio... Pa, 'vako isto... Ko je im'o, dobro je klao i o Uskrsu, a baška o Božiću. Vazda bi palili k'ompir i pečenicu. Iskrižali bi to 'vako u kot'o pa bi toplo jeli... Tol'ko je bilo... Djed mi drž'o krmke dobro... I dragi moj, tukce je klao ko je im'o. Sad, eto, nema ni tukaca. A, što ćeš takva su vremena! Jaja su se bojila bojama kupljenim u dućanu, a sada ih, eto, boje lukovinom i ruskim čajem.



Sara Tomić iz Drijenče

Baka Sara rijetko odlazi dalje od svoga doma. Kaže da je Jozo (Josip Tomić) vozio na prošlogodišnje rujanske izbore. Neće da kaže za koga je glasovala, ali na inzistiranje spremna je reći, zna se... O svome životu Sara Tomić kaže da bi se mogao i roman napisati, samo kada bi imao tko. Kada smo ju upitali o njezinu zdravlju i o rušenju stare i izgradnji nove crkve, priča:

- Berem trave ljekovite. Čubrić, žaru, matičnjak, nanu... Sve berem i sušim pa zimi pijem čaj. Kruh sama pečem. Eh, da mi je sad onog kolača k'o prije, s lopara... Kad se jede u međ se stvara. U Breške smo išli na misu pješice. U Brčko smo znali otiči nogama, ali i u Tuzlu. Sad neće, aaa... Bože sačuvaj. Vidi, sad nova crkva ovd'e..., kroz smijeh kazuje baka Sara. Daj Bože da je uspnu... Bože mi oprosti! Al' bit će, ako Bog da.

Sara Tomić zanimljiv je i dobar sugovornik. Na trenutak voli dozvati i sjećanje, voli pričati kako je u mladosti tkala. Rado se toga sjeća i hvali da i danas ima stan na kojemu je nekada tkala. Sjeća se i četena i čekrklje... O svemu, o svom životu itekako voli pričati, a ponajviše kako nikada nije odjenula "mrko odijelo", uvijek je nosila svoju hrvatsku bjelinu.

- Drugo neću obući dok sam živa... Umr'jet ću u ovoj bjelini...

Priču o hrvatskom selu Drijenča s pitomih padina surove majevičke zbilje teško je okončati, a ne citirati riječi Sare Tomić, najstarije žiteljke Drijenče:

- Nekad usnijem da je onako kako smo nekada radili, pa mi moji kažu: ti to baba stalno nešto pričaš...

Tekst i snimci: Mladen M. Tokić

# TUZLA - SPLIT - ANCONA - RIM

**U petak, 3. travnja u 8,00 sati vesela skupina maturanata naše škole sa svoja dva profesora krenuli su na svoju matursku ekskurziju. Puno smo slušali o sličnim putovanjima, ali, kažu, to se mora doživjeti da bi se znalo o čemu je riječ.**

Tako smo noć s petka na subotu, na trajektu iz Splita za Anconu, proveli puni nade i iščekivanja. Nismo ni slutili, međutim, što nas čeka u Rimu. Očekivanja su bila i više no ispunjena. Po planu imali smo tri noćenja u Rimu, prije no što smo trebali dalje. Naš hotel Caprice bio je smješten u samom centru, u Via Vento, tako da smo već prvu noć pograbili hotelske mape Rima i bez ikakvih vodiča zaputili se u istraživanja. Željeli smo sve vidjeti, i

šetnjama, otkrivanjima još nekih izuzetnih spomenika, ili u druženju s mladim ljudima. Govorilo se na puno jezika. Većina je tu noć provela u parku Ville Borghese.

Ponedjeljak je bio zauzet za Baziliku sv. Petra, Sikstinsku kapelu, vatikanske muzeje, knjižnice i galerije.

Tim redom se i išlo. Nakon jednosatnog divljenja ljepotama u ogromnom zdanju, gdje smo se mogli i

prostorijama, o kojima smo jako puno slušali na satima likovnog odgoja. Sumnjali smo u trodimenzionalnost njegovih ogromnih slika o kojima je profesorica govorila, ali kad smo se našli ispred njih, kao da smo se obreli i u više od tri dimenzije.

No i tome je došao kraj. Još jedna noć i doviđenja vječnome gradu. Ustrajali smo, nismo opet spavali. Iskoristili smo vrijeme do jutra da se pozdravimo s novostečenim prijateljima i da bacimo novčiće u Fontanu di Trevi. Jedan za sretan ponovni dolazak u Rim, jedan za sreću i još jedan za zdravlje. Onda, neka Rim ostane gdje i jest, a mi ćemo, ako Bog da, opet doći.

*Alen MATOŠEVIĆ*

## FIRENCA

7. travnja, umorni, pospani i tužni krenuli smo prema Firenci. Umorni od provoda, pospani jer već tri dana nismo htjeli sklopiti oči, a tužni jer smo iza sebe ostavili Rim (ali svi smo za svaki slučaj bacili novčić za povratak u Fontanu di Trevi). Kada su svi shvatili da je ovo samo nastavak naše ekskurzije, živnuli su. Ulazak u Firencu dočekali smo igrajući karte i slušajući glasnu glazbu (vozači su bili milostivi). Već je prvi pogled na ovaj prelijepi grad u nama izazvao žaljenje što ćemo se u njemu zadržati samo četiri sata. Kasnije se pokazalo da je to bilo premalo vremena za sve ono što se moglo vidjeti. Na nepredviđeno panoramsko razgledanje grada potrošili smo oko 30 minuta (vozači nisu mogli naći parking).

Početak naše šetnje Firenca je pozdravila pjesmom (ulični glazbenik je izvodio svoj repertoar), pa ni kiša ni užasna vreva turista nije omela naše razgledanje. Zajedno sa profesorima obišli smo katedrale i muzeje. Na veliku žalost, u muzej Uffizi

ispovijediti na hrvatskom, mnogi nisu htjeli propustiti priliku da se popnu na kupolu i vide cijeli Rim okupan suncem i Tiber kako se kroza nj, presijavajući se, provlači.

Poslije su na red došli kilometri vatikanskih muzeja. Najviše smo ostali zapanjeni u Rafaelovim



Učenic na putu za Rim

prije sutrašnjeg zvaničnog panoramskog razgledanja s lokalnim turističkim vodičem. Ipak, neki od nas, su došli samo do Fontane di Trevi i očarani njenom ljepotom, ostali tu do zore, upoznavajući temperamente, vrlo ljubezne i susretljive ljepeškaste Talijane i Talijanke. Opet, neki drugi nisu mogli izdržati, a da već prije jutro ne vide Colosseum. Do njega je bilo iznimno teško doći, jer su mu se na putu, između ostalog, redali Pizza Colonna, Pantheon, Michelangelov kapitolij, prekrasno bijelo zdanje sa spomenikom Victora Emanuela, bazilika sv. Marka, koju su svi tražili barem po pola sata divljenja. Umor se počeo osjećati, tek kad smo, napokon, mogli dotaći zidine Colosseuma i sjesti podno Konstantinova slavoluka. Sve u svemu, negdje oko pet, bili smo svi opet u hotelu i razmjenjivali prve dojmove, sasvim zadovoljni, bez obzira na podočnjake i žuljeve na nogama.

U sedam - doručak, u osam - pokret. Išli smo na svetu misu u Vatican. Iako se moralo stajati, mnogi su ostali sve do 13 sati, kad se misa završila.

U 14 sati - polazak u obilazak Rima s izvanrednim vodičem. Obišli smo i ono što smo prethodnu noć vidjeli i ono što nismo mogli vidjeti: slavne trgove, fontane, parkove, slavoluke i, naravno, crkve. Nas se najviše dojmio Michelangelov Mojsije u Crkvi "sv. Petra u Lancima". Zaišta, čekali smo da samo otvori usta, baš kako su nas u školi učili.

I nakon takvog napornog dana, uslijedila je još jedna neprospavana noć. Ovaj put smo se već uspjevali snalaziti bez plana grada. Noć je prošla u



U dvorištu Sikstinske kapele

nismo mogli ući jer je red za ulaznice bio prevelik. Kopija Davida nije mogla nadomjestiti original koji je sakriven baš u ovom muzeju, ali to je samo pospješilo i učvrstilo naš dogovor da neku godišnjicu mature proslavimo u Firenci.

Ni sva tuga zbog propuštenih ljepota, nije nas spriječila da dobro napunimo stomake i ponovno se osvjedočimo u dobru talijansku kuhinju. Firencu smo trebali napustiti u 17,00, ali zbog nepredviđenih okolnosti, grad smo napustili tek u 17,45. Oba profesora, sa Slađom i Alenom, zaboravili su put, vjerojatno zaneseni ljepotama Firence. Kao i uvijek, plan grada je bio loš, što su oni ubrzo otkrili, te se uz veliko kašnjenje sigurno vratili do autobusa. Njihov ulazak u bus pozdravili smo smijehom koji se zadržao do Riminija.

*Ljubica TOMIĆ*

## VERONA

Nakon dvodnevnog boravka u Riminiju, skupina od dvadeset maturanata stigla je oko 11,00 sati u Veronu, grad nesretno zaljubljenih, Romea i Julie. Kroz šetnju gradom, obilazeći slavnu Arenu, drugu po veličini u svijetu poslije Koloseuma, došli smo do kuće obitelji Cappulleti, u čijem dvorištu se nalazi i Julijin balkon. Fascinirao nas je ulaz u samo dvorište, na čijim zidovima smo našli ljubavne poruke i potpise zaljubljenih iz cijelog svijeta, na svim jezicima i raznim pismima. Svi smo poželjeli sreću u ljubavi, kako je običaj, uhvativši Juliju za desnu dojku. Kada kažem svi, onda mislim, bez iznimaka.

Žalimo što se nismo mogli osobno uvjeriti u grandioznost velike Arene u kojoj su se ogledale najpoznatije operse i rock zvijezde. Karte za jednu takvu operu se prodaju i do godinu unaprijed. To je fascinantno arhitektonsko djelo sa najbolje riješenim pitanjem akustike otvorenog prostora u svijetu.



Razrednik na "krovu svijeta".

Verona je, također, ostavila veliki dojam na nas, odišući nekom smirenošću, koju nismo primjetili u drugim gradovima.

*Kristina BORO*

## SAN MARINO

8. travnja, srijeda

Dan je bio predviđen za shopping u u tep. San Marino (jednu od najmanjih država). S obzirom na svoju veličinu ova država nema mnogo sadržaja, ali i ono malo je bilo dovoljno da nas očara. Sa gradske kule može se jednim pogledom obuhvatiti cijela republika pa i šire. San Marino kao bescarinska

zona, prilično je jeftin. Inače poznat je po proizvodnji kože, srebra i čuvenog likera. Gostoprimstvo i susretljivost su neke od karakteristika njegovih stanovnika. Bila je to jedna od ljepših posjeta tijekom ove ekskurzije.

9. travnja, boravili smo u Veneciji kao pretposljednem odredištu ekskurzije. Zbog svog položaja (na laguni) Venecija je nepristupačna za vozila, pa smo se za prijevoz do grada poslužili "Vaporetom", brodicom koja (predstavlja tj.) služi za venecijanski gradski promet. Na žalost, vrijeme nas nije dobro poslužilo, a i umor je učinio svoje, tako da smo između ostalog posjetili trg sv. Marka i uživali u plovidbi gondola po vodenim ulicama

granici, ali kasna večera i topla juha popravila je opći dojam o 9. travnju.

10. travnja, je bio dan odmora (barem do 16,00 sati). Proveli smo ga u slobodnim aktivnostima. Neki su ga iskoristili za šetnju obalom Kopra, a neki su prijepodne proveli u bazenu hotela "Žusterna". Oko 16,00 sati smo krenuli prema Postojni.

*Ramajana i Dario*

## POSTOJNA I POVRATAK

Oko dva sata poslijepodne zadnjega dana našeg maturnog putovanja stigli smo u Postojnu. Ulaznica za veće skupine bila je 10 DM, a to nam je predstavljalo povelik problem s obzirom da smo



U crkvi Sv. Petra u lancima: Ispred kipa Mojsija

Venecije. To nas je podsjetilo na davna vremena i vrijeme hegemonije Mletaka. Naravno, sve smo to iskoristili za slikanje čime smo zauvijek osvjedočili

bankrotirali još u Italiji. Ipak, nekako se skupilo dovoljno novaca te smo u četiri sjeli u vlakici koji nas je odveo u najljepšu spilju Europe. Usred spilje, vlak je stao i tada smo sa vodičem prošli četiri kilometra pješice upoznavajući se s ljepotama Postojne, slavnim stalaktitima i stalagmitima. Vidjeli smo "Ruski most", koji su sagradili za vrijeme Prvog svjetskog rata ruski zarobljenici, a naša se šetnja završila u prelijepoj koncertnoj dvorani.

Ljepote Italije su sve ono što je čovjek stvorio, a ljepota Postojne je remek-djelo prirode.

U autobus smo ušli umorni i tužni što se vraćamo u našu razrušenu domaju, pitajući se kako ćemo se priviknuti na dosadnu i sumornu školsku svakodnevnicu. Na granici prema Hrvatskoj nije bilo problema, tako da su polako svi zasпали, osim nas nekoliko, koji smo pričali o događajima od prije tri-četiri dana, sada tako davnim.

Na graničnom prijelazu kod Slavenskog Broda smo se načekali, ali samo zbog velike gužve. Graničari u Bosanskom Brodu su bili ljubezni, tako da smo u R Srpsku ušli bez straha.

Kroz RS put je bio miran i mi smo se polako utišali, gledajući noćno bosansko nebo, koje nam se činilo mnogo tamnijim od talijanskog. Ali, zato su nam zvijezde izgledale svjetlije.

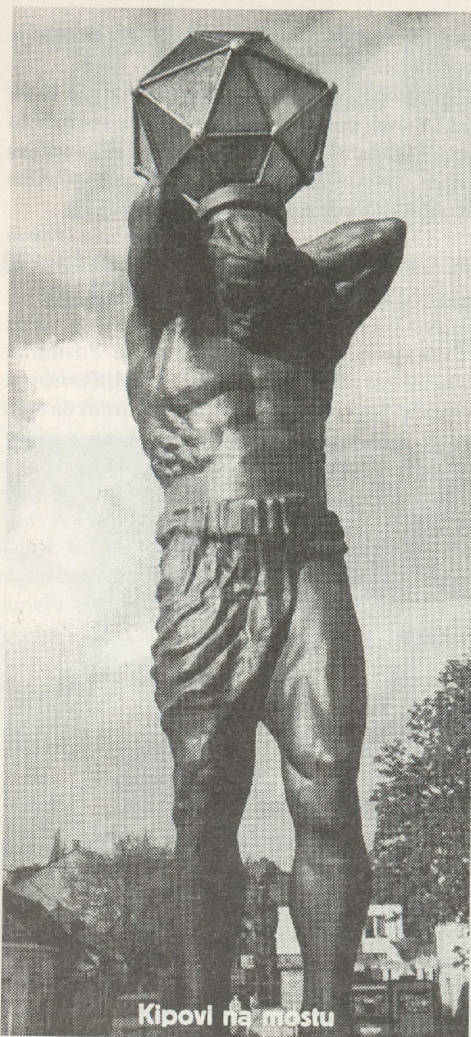
U Tuzli smo bili u četiri ujutro. Bilo je tužno vratiti se, i činilo nam se kao da se nećemo još dugo vidjeti onako kako smo se gledali i bolje poznali na maturalcu. - Ma, što ste tužni. Vidimo se u školi u utorak - netko je rekao.

Tek tad nam je pao mrak na oči.

*Gordan DUHAČEK*

**Zahvaljujemo se svim donatorima koji su nam osigurali sredstva da se ova naša maturalna ekskurzija realizira.**

**Razrednik i učenic**



Kipovi na mostu

Da li se sjećam! Eno ih u onom istom obitavalištu pod Slanom banjom na koncu svoga puta u onoj dugoj ulici s puno blata i vode. Eno ih tamo u nevelikoj prizemnoj sobici! Četvorica su. Jedan kipar, jedan slikar, jedan glazbenik i jedan pjesnik. Ovaj je čitao tragediju svoga udesa u ritmu nevidljivih ruku, koje su dolje u dubini onè kule, mijesile kruh naš svagdanji...

Sjećam se, sjećam: dvojica od onoga kvarteta sastadoše se opet, pogledaše i preplašise se. Nepokolebljiva volja stvaranja jednoga i prkos udesa drugoga sjediniše ih u melodiji spominjanja. Uputih se da izadem iz začaranog kruga okamenjenih snova, al' on me zaustavi i pokaza mi rukom i smiješkom na bijelu ženu... "Leda" - čuvarica njegova gigantškoga svijeta slomljenih divova i preobraženih ljudskih božanstva?

Nije li mu ta žena prije 35 godina srce slomila!? - Zašto je to učinila - zapitah nehotice njega. Božanstveni muk. Njegove oči pale dušu i svlače tijela...

Protaklo je 35 godina od smrti prvog i najvećeg tuzlanskog kipara Franje Ledera. Tko je on zapravo bio? Znano da nije volio nikoga tko bi narušio njegov svijet intime. Zato je njegov svijet ostao tajanstven za druge, iako vrlo bogat i sadržajan. Ljudi su ga poznavali s ulice, iz kavane ponajviše. Znali su ga po njegovim čuvenim Jalskim kandelabrima, po Ledi i ostalim brojnim skulpturama. Kada bi netko od novinara, u namjeri da nešto napiše o Lederu za javnost, kazao: narod hoće od vama nešto i pročitati - odgovorio bi: "Čita on mene najbolje. Koliko puta stanem pa iz prikrajka gledam i osluškujem što pričaju oni koji stoje pred mojim djelima. I odem sretan da zalijem dušu, jer sam čuo sud mojih rudara, solara, običnih radnika... Oni reagiraju srcem i dušom, oni pričom i osjećajem pišu o umjetnosti najvrjednije kritike".

## "SPAVAM KAO MAHATMA GANDHI"

Djetinjstvo i gimnazijske dane Leder je proveo s vršnjacima Ismetom Mujezinovićem, Josipom Deganom i Haimom Pintom, koji su se, već tada, isticali u vještini slikanja. Zanimljivo je da se jedini iz ove grupe Leder, kasnije, opredijelio za vajarstvo. U to vrijeme, područje "Pazara", u zapadnom dijelu Tuzle, u kojem su i živjeli ovi umjetnici, dobio je naziv tuzlanski "Montmartre". Zbog čega? Pričaju stariji, sjećajući se Franje, da su tu bile u to vrijeme smještene "kuće radosti", u kojima je netko po cijele noći svirao na raštimanom glasoviru, po susjednim kavanama svirali bi ciganski orkestri.

Tijekom studiranja vajarstva na zagrebačkoj Kraljevskoj akademiji za umjetnost i umjetni obrt, na četvrtog godini i u petom zimskom semestru, Lederu predaje čuveni Ivan Meštrović, čiji ekspresionizam će se prožimati i preplićati u njegovim kasnije nastalim djelima. Glavni profesor i pedagog za Franjinu studiranja vajarstva u Zagrebu bio je Robert Frangeš-Mihanović. Godine 1928.,



Leda

na natječaju za izradu velikog spomenika kralju Tomislavu, koji se danas nalazi na Trgu kralja Tomislava u Zagrebu, sudjelovao je i Frangeš jer je žiri tada odabrao njegov predloženi model. Franjo Leder, kao najbolji student u svojoj klasi s profesorom je Frangešom na izradi monumentalne konjaničke kompozicije "Kralj Tomislav", radio cijelo vrijeme. Profesor je Lederom radom u fazi izrade željeznog kostura (gerist), zatim modeliranja, pa lijevanja i na koncu lijevanja u bronci, bio više nego zadovoljan. Franjo Leder je za života s ponosom nosao i pokazivao fotografiju - uspomenu na vrijeme studiranja i rada na spomeniku kralju Tomislavu (1928-1931). Stoga njegovi Kandelabri - četiri monumentalne figure na prvom betonskom mostu na rijeci Jali u Tuzli, koje je radio 1935/36. godine imaju u sebi nešto Meštrovićevske potrebe za pokretom, u kojima je Leder postigao sklad linija i čistu tjelesnih masa.

Za života Leder je u sebi nosio dvije tajne: onu u ljubavi koja mu je srce zarobila i onu u umjetnosti kojoj je sve do svoje smrti sužnjivao. Srce mu je zarobila Veselinka Vesa Popadić, koja mu je, bila inspiracijom za njegovo isto tako veliko vajarstvo

djelo "Leda", 1938/39. godine. Svojevremeno o toj ljubavi jedan tuzlanski novinar je zapisao:

"Imao sam sreću da zalazim u dvorišta gdje je njegovo nježno srce bilo zarobljeno. Svake subote vodio me je do tržnice: izlazio bi iz kavane na Solnom trgu gdje je krijepio svoju dušu, i trpao mi u naramak breme najljepšeg svježeg cvijeća. Govorio je: - Požuri i pred vrata stavi, dok se nije probudila i izašla..."

Žurio sam tako često subotama, čuvajući tajnu da njegova velika ljubav ne sazna je li te silne bukete osobno donio Franjo ili ih je po nekome poslao. Znala je jedino od koga su..."

Franjo Leder je živio boemski. Jedno tuzlansko pero je zabilježilo da mu je zvučalo neučvrstljivo Tinovo upozoravanje mladom svijetu da na Balkanu boemija nije moguća, jer ne postoje prostrani parkovi i razgranate krošnje.

Ni na koncu svoga puta Leder nije prestajao maštati. Govorio je kako je u stalnoj vezi s

Meštrovićem i da je samo pitanje dana kada će stari maestro preletjeti "veliku baru". Posljednje dane života Franjo Leder je proveo u prizemlju kuće u Dugoj ulici nedaleko od fontane "Leda". U sobu su mogli ući samo provjereni prijatelji. Spavao je na od dasaka sklepanom krevetu i pokrivač se svojim čuvenim mantilom. Volio je kazati: "Spavam kao Mahatma Gandhi"!

Priča se da je umjetnika, godinu dana prije njegove smrti, jedan ovdanji novinar pitao koje su njegove želje u umjetnosti? Poslije duljeg razmišljanja, Leder mu je povjerio: "Nemoj o tome nešto kazati ili napisati, ali preokupiran sam idejom, da osim onih kipova na mostu, Tuzli u amanet ostavim još dva slična djela. Jedno bi bilo locirano na Brčanskoj Malti, drugo u Kreki. Želim, da kada moji rudari ulaze i izlaze iz grada, gledaju i kažu: eno našeg Ledera".

Nažalost, Franji Lederu nije se ispunila ni ta želja... Prvi tuzlanski vajar i posljednji tuzlanski boem je za života imao veliku želju - da počiva ispod kamene ploče na kojoj su uklesani bačen mantil, vajarstvo dlijeto i čekić.

Tekst i snimci: Mladen M. TOKIĆ

Hrvatski Glasnik, travanj 1998.

## SEDAM STOLJEĆA OPSTOJNOSTI HRVATA NA BRČANSKOM PROSTORU

Dr. Zlatko Jakobović

**Povijest brčanskih Hrvata i hrvatskih naselja na brčanskom prostoru u uskoj je svezi s poviješću bosanske Posavine. Bosanska Posavina je od pamtiviljeka zauzimala područja u dolinama rijeka Save, Bosne, Ukrine, Usore, Tolise, Tinje, Lomnice, Brke i Lukavca. Ona je smještena između rijeke Save na sjeveru i planine Motajlice i Majevice sa južne strane. To je prostor koji obuhvaća današnje općine, Odžak, Brod, Bosanski Šamac, Derventu, Modriču, Gradačac, Orašje i Brčko.**

### VII. - XV. stoljeće

Cijela Bosna pa naravno i bosanska Posavina je bila u periodu od 626. god. do 948. god. trajno u sastavu hrvatskih zemalja. Za vrijeme hrvatskog kneza Trpimira pripadala je Bijeloj Hrvatskoj. U devetom stoljeću bosanskom Posavinom vladaju hrvatski knezovi Ljudevit Posavski i knez Braslav. Od 949. godine pa do 960. godine ovim krajem upravlja srpski knez Časlav Klonimirović. On je bio namjesnik Bizanta i bizantskog cara Konstantina Porfirogeneta. Bizant je samo privremeno zaposjeo bosansku Posavinu. Tako ne stoji tvrdnja nekih srpskih povjesničara kako je bosanska Posavina sveta srpska zemlja. Hrvati su oslobodili bosansku Posavinu od kneza Časlava i Bizanta već 960. godine. To govori da je ovaj kraj bio samo 10 godina pod njihovom upravom, a stoljećima prije i nakon oslobađanja bosanska Posavina bila je pod hrvatskom upravom. Njom su vladali hrvatski velikaši sve do Turske okupacije početkom XVI. stoljeća.

Prvi bosanski vladar bio je ban Borić. On je vladao tadašnjim oblastima Usore i Soli u periodu od 1154. do 1183. godine. Ban Borić je podrijetlom iz Grabarja kod Slavenskog Broda kao i njegovi potomci - hrvatski velikaši Berislavići. Borić je titulu bana dobio tijekom 1154. godine od ugarskog kralja. Već za njegove vladavine bosanska Posavina je bila razdijeljena na manje upravne župe. Tako se, u pisanim spisima, spominju političke župe MODRINA i NENAŠIŠTE. Ove župe su bile sastavljene od vlastelinskih posjeda od kojih su najpoznatiji posjedi TUMICHA, TERRA TOLYSS i ZEMLJA ZLATONOSOVIĆA.

Iako je bila u sastavu Bosne kroz srednji vijek, sve do Tvrtka I. Kotromanića, pa i kasnije tj. do Turske okupacije, bosanska Posavina stoljećima nije prekidala državno-pravnu pripadnost hrvatsko-ugarskoj državnoj zajednici.

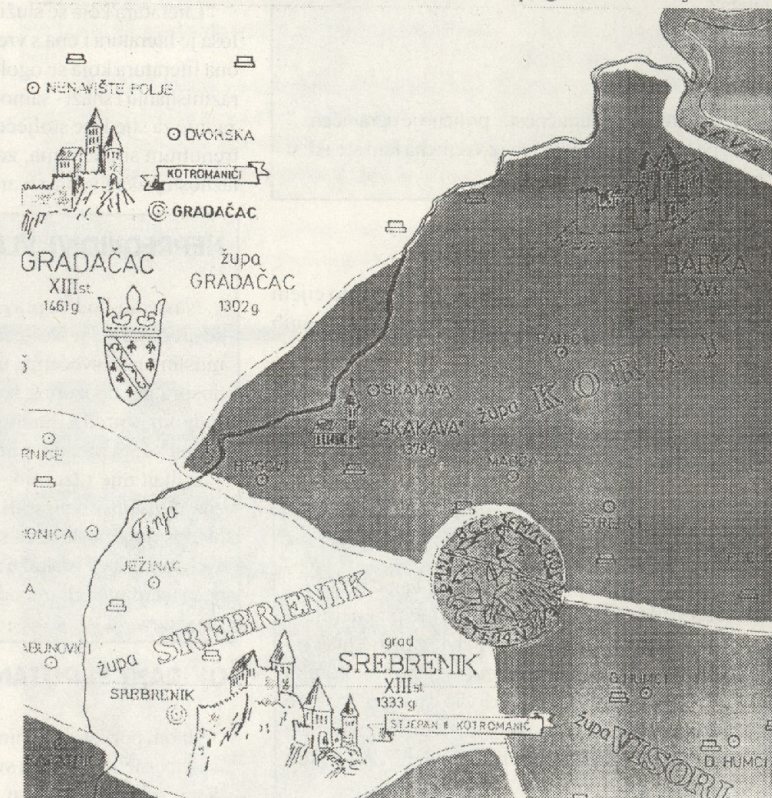
### XIV. stoljeće HRVATSKA NASELJA NA BRČANSKOM PROSTORU

O naseljavanju bosanske Posavine pisali su mnogi povjesničari. Gotovo svi se slažu da je na prostorima sjeveroistočne Bosne od davnina bilo najmanje dvanaest katoličkih župa. Na brčanskom prostoru je, prema pisanim izvorima, u XIV. st. postojalo više katoličkih tj. hrvatskih naselja. Kao najstarija hrvatska naselja na ovom prostoru spominju se: Bili Potok, Pčelić, Korenita, Štrepci, Gornja

Skakava, Donji Rajić, Gorice, Gornji Vukšić, Hrgovi, Dubrave, Brka i Novi.

Naravno riječ je o katoličkim - hrvatskim naseljima. Pored navedenih naselja na istom prostoru su u XIV. stoljeću izgrađeni i franjevački samostani Gornja Skakava i najvjerojatnije samostan u Gornjem Vukšiću poznat pod nazivom Bukovica. Ova dva samostana su pokrivala spomenuta hrvatska naselja ne samo u vjerskom pogledu već su se skrbila i o ukupnom životu Hrvata - katolika ovog kraja.

Dokaz o postojanju hrvatskih naselja i samostana na brčanskom prostoru su tzv. "Žarišna polja" - groblja, ostaci zidina-temelji samostana u Gornjoj Skakavi, razni zemljovidni, iskopine i franjevački spisi koji se čuvaju u Slavanskom Brodu.



Od 1324. godine Usorom pa tako i brčanskim prostorom vlada Stjepan Kotromanić, a od 1377. god. vladavinu preuzima bosanski kralj Tvrtko I. Kotromanić. Nakon Tvrtka ovaj prostor pripada hrvatskim plemićima Šubićima koji ga daruju bosanskim plemićima Hrvatinićima. Koncem XIV. st. ovim krajem vladaju hrvatski plemići Gorjanski.

Ovaj kratki izlet u povijest bosanske Posavine ima za cilj osvijetljavanje političkih prilika pod kojim su brčanski Hrvati živjeli u XIV. stoljeću. Iz napisanog proistječe činjenica kako su kroz to stoljeće u brčanskom kraju vladali pretežito, ako ne i potpuno, hrvatski plemići banovi i kraljevi.

To je omogućilo izgradnju spomenutih hrvatskih naselja i samostana. Hrvati su na brčanskom prostoru, u to vrijeme, govorili štokavskim narječjem ikavskog izgovora. Isto kao i narod u susjednoj Sloveniji što je jedan od dokaza da su Hrvati s obje strane rijeke Save isti narod. Narod istog podrijetla i vjere - katoličke.

Hrvati su se na ovom prostoru u XIV. st. uglavnom bavili poljodjelstvom, voćarstvom, stočarstvom, lovom i ribolovom te najstarijim obrtima. O svemu su

učili od franjevaca iz Gornje Skakave i Gornjeg Vukšića. Franjevački samostani u spomenutim naseljima, izgrađeni su početkom XIV. stoljeća. Oni su pripadali Kustodiji Usorskoj. Tijekom 1375. god. pored opisanih, ovoj kustodiji su pripadali još i samostani Đakovo, Modriča i Vrbovac.

### XV. stoljeće

Vladavina hrvatskih banova nad brčanskim prostorom se nastavlja kroz cijelo petnaesto stoljeće. U ovom stoljeću su već počela povremena stradanja Hrvata Posavine zbog upada turske vojske. Turska vojska je u nekoliko navrata tridesetih godina ovog stoljeća upadala u bosansku Posavinu iz Srbije. Tom prigodom su ubijali hrvatsko pučanstvo, palili

naselja i pljačkali hrvatska dobra.

Turci i njihovi vazali podrinjski Vlasi i Vlasi iz Srbije su tada palili i pljačkali hrvatska naselja u brčanskom kraju. Tada su spaljeni i porušeni franjevački samostani. Kasnije je samostan u Gornjoj Skakavi obnovljen što nije bio slučaj sa samostanom u Gornjem Vukšiću. Vjerojatno je taj samostan bio totalno devastiran.

U XV. stoljeću su na ovom prostoru osobit značaj imala dva hrvatska naselja tj. naselja BRKA - BARKA i naselje NOVI kraj Brezovog Polja. Ta dva naselja

su se razvila neposredno na uzvišenjima uz rijeku Savu. Točnije, na ušćima rijeka Brke i Lukavca u rijeku Savu. Čitav brčanski prostor je tada bio u vlasništvu hrvatskog bana Nikole II. Gorjanskog. On je tijekom 1428. godine proglasio naselje BRKA-BARKA gradom. To znači da je Nikola Gorjanski bio prvi poznati vladar grada BARKA - današnjeg BRČKO. Nikola Gorjanski je Hrvat, podrijetlom iz Gorjana pokraj Đakova.

Spomenuti gradovi Barka i Novi na Savi su imali važan strateški značaj za cijelu bosansku Posavinu. Tako su bili utvrđeni gradovi tj. imali su ulogu obrambenog štita za bosansku Posavinu od Turaka koji su napadali sa istoka, iz pravca Srbije. Iz povijesti je poznato da je Turska okupirala Bosnu 1463. god., izuzev bosanske Posavine. Sav taj prostor pa tako i brčanska naselja su branili Hrvati sve do 1529. god. To znači da je Turcima trebalo još 66. godina nakon okupacije Bosne, da osvoje ove krajeve. U XV. st. u svim naseljima, pa tako i u brčanskom kraju, su postojale katoličke crkve. Djelovao je i franjevački samostan u Gornjoj Skakavi.

(Nastavit će se)

# IZ ŽIVOTA POZNATIH

## DAR PO FREUDU



Najomiljenija anegdota oca psihoanalize Sigmunda Freuda, koju je uvijek rado pričao svojim pacijentima:

Susretne neki prosjak na ulazu u kuću nekog bogataša svog kolegu po zanimanju, koji mu reče: "Ne idi danas gospodinu barunu, ne isplati se. Jako je mrzovoljan i ne daje više od jednog novčića". "Ja ipak idem, zašto da mu darujem i taj jedan novčić? Daruje li on štogod meni?"

## GRAFOLOG BALZAC

Veliki francuski književnik Honoré De Balzac, bavio se u slobodno vrijeme grafologijom i čitanjem karaktera iz rukopisa. Jednom ga neka dama, pružajući mu školsku bilježnicu, zamoli za objašnjenje o razvoju autora rukopisa:

"Vi ste mati ovog djeteta?"  
 "Ne!"  
 "U srodstvu ste?"  
 "Ne!"  
 "E, onda ovako... dječak nema nikakvu budućnost... prilično je ograničen..."  
 "Ali zaboga, gospodine, pa to je vaša bilježnica iz vremena kad ste išli u osnovnu školu!"

## TKO JE TU NAIVAN?

Španjolski kralj Juan Carlos jedan je od rijetkih vladara koji izuzetno cijeni novinare. Vrlo često razgovara sa stranim novinarima i to prvenstveno iz onih zemalja u koje kani putovati.

Preko svoje male radiopostaje, jednom je prigodom tražio novinara nekog manjeg lista. Telefonist na centrali upitao je tko ga traži. Kad je s druge strane čuo odgovor: "Španjolski kralj Juan Carlos", odgovorio je: "Ako si ti kralj, ja sam Napoleon!" i grubo spustio slušalicu.

## NEPRAVDA



Britanski znanstvenik Michael Faraday (1791-1867), čovjek koji je otkrio princip generatora (uz mnoge druge izume), imao je za asistenta vrlo vrijednog i sposobnog umirovljenog narednika Andersona. Sam je izrađivao aparature, vršio mnoge važne pokuse i provodio značajna mjerenja. Faraday ga je hvalio, ali ne i Anderson njega:

"Ja radim sve, od jutra do mraka, a on (Faraday, op.p.) samo stoji kraj mene i govori. Nepravda!"

## NA DIKU CARU

Austrijski car Franjo Josip I. svratio jednom (preobučen u seljaka) u neko selo da vidi kako narod živi. Tako dođe do jedne male trošne kućice u kojoj je živjela lijepa i mlada udovica. Kućica je bila sva osvijetljena, a u prozoru je pisalo:

"Škuljica je moja mala najtrošnja u selu tom, ipak ću je osvijetliti, a na diku caru svom".

Car je ušao u kuću, izvadio 100 forinti i rekao lijepoj udovici: "Položaj vam hoću poboljšati i škuljicu vašu povećati". Vele, da je car tu i prenoćio.

## "DOVITLJIVI" UČENIK

Slavni španjolski, romansijer Blasco Ibanez, bio je jednog dana gost kod učenika u jednoj školskoj školi u Francuskoj. Koje god bi pitanje postavio, nitko od djece nije umio odgovoriti. Najzad, upita jednog dječaka:

"Nabroj mi tri najslavnija svjetska pisca. To sigurno znaš!"  
 "Homer, Dante...", dječak tu zastane, počechće se iza uha i nastavi, "i Vi, gospodine, no, oprostite, zaboravio sam Vaše ime..."

## GROBLJE GREŠAKA



Richarda Wagnera često su posjećivali mladi i neiskusni skladatelji donoseći mu svoje uratke na ocjenu.

Tako jednog dana neki mladi kompozitor zamoli Wagnera da mu svaku pogrešku prekrži. No, ovaj mu vrati uradak potpuno čist - bez ijednog križića.

"Što? Zar je moj rad tako besprijekoran? Bez ijedne pogreške? Ne mogu vjerovati..."

"I nemojte, mladi gospodine. Vaš rad vrvi greškama, tako da nisam htio od njega napraviti groblje!"

## CRNO-BIJELA LITERATURA

U jednom davnom intervjuu, naš veliki književnik Mirko Božić, na pitanje kada i zašto se pojedini književnici služe crnobijelom tehnikom pisanja, odgovorio je:

"Literatura koja se služi crno-bijelom tehnikom loša je literatura i ona s vremenom propada. Samo ona literatura koja se ogoli do te mjere da prikaže čovjeka u njegovom punom razmišljanju i snazi - samo ona i ostaje. Čitava stoljeća s ogromnom literaturom, zadrže za sljedeće stoljeće vrlo malo knjiga. Crno-bijela (loša) literatura služi trenutnim situacijama, zadacima, propagandi, politici, ponosenosti autora, lažnosti prikazivanja stvari".



## NEPREDVIDIVI VLADARI

Nasredin-hodža, pravim imenom Nasr-Ed-Din zaista je postojao. Rodio se sredinom 13. stoljeća u središnjem dijelu Turske, u Anadoliji. Bio je muslimanski svećenik, učitelj i sudac (kadija). Zbog izuzetnih sposobnosti dospio je i do samog sultana Alaedina, koji je cijenio njegovu mudrost. Jednom je pred sultanom rekao: "Poštuj vladare, ali im se ne približuj, jer oni su poput morske plime i oseke!"

Sultan nije razumio, pa mu je Nasr-Ed-Din pojasnio: "Vladari često znaju glupost nagraditi zlatom i počastima. Često onoga tko im pjeva hvalospjeve postave za savjetnika, a radi se o nesposobnjakoviću. No, isto tako, onog koji im kaže istinu u oči ili im daje savjet koji im nije po volji, bace u tamnicu ili mu odsijeku glavu". Nasr-Ed-Dinova glava ostala je na ramenima.

## ŠOKIRANI ŠAPUTANJEM

Jednom poznati i cijenjeni fizičar Leopold Infeld pozvao Norberta Winnera, "oca kibernetike", da na sveučilištu u Torontu održi predavanje.

Kad je Winner ušao u punu dvoranu i kad je stao za govornicu, zamor studenata bio je neopisiv. Uporni Winner šutio je i strpljivo čekao da se utišaju. Uzalud. Nakon petnaestak minuta, Winner je napustio katedru i otišao do posljednjeg reda u kojemu je sjedio Infeld.

Žamor je prestao. Winner je šapatom izrekao Infeldu čitavo predavanje, dok su šokirani studenti nijemo promatrali.



## PREDRASUDE

Životna pratilja Jean-Paula Sartrea, Simone de Beauvoir, često je bila osporavana kao književnica. Kad je (ipak) za roman "Mandarini" primila prestižnu književnu nagradu "Goncourt" opisala je u "Snazi stvari" (autobiografija) odjek tog priznanja: "Ljudi su pričali da Sartre piše moje knjige. Netko tko mi je želio dobro, čak me savjetovao sutradan poslije dodjele "Goncourta": ako ćete davati intervjue, jasno istaknite da ste "Mandarine" doista sami napisali, znate što se priča, da Sartre vodi vašu ruku. Toliko naše društvo smatra meni jednake, bičima drugog stupnja. Razlog je taj što smatraju da žena misli svojom maternicom - doista, kakva svinjarja!"

BEXER, FENIKS

# LJUBAV

## ŠTO JE DOBRO ZNATI O LJUBAVI?

Od samog početka svoje povijesti, čovjek pokušava objasniti pojam ljubavi i odgovoriti na pitanja koje sve vrste ljubavi postoje.

Ljubav je druga riječ za davanje, primanje i razmjenu osjećaja s jednom ili više osoba u našem životu.

Ljubav je posebna energija koja daje značenje svemu oko nas. Ona može ponekad značiti i bol jer ljubav ne traje vječno.

Ljudi koji nisu u mogućnosti da vole sami sebe, rijetko mogu osjećati ljubav koju bi podijelili sa drugima.

Ljubav prema roditeljima, bračnim partnerima, djeci, obitelji, zemlji i mjestu - su samo neki od oblika ljubavi na koje pomislimo kad govorimo o ljubavi. Međutim, postoji još mnogo aspekata ljubavi.

Ako zbog nekog nesretnog razloga osoba koju smo najviše voljeli nije više s nama, ne znači da je ljubav završila i da nećemo ponovno moći voljeti.

Ljubav je dragulj s mnogo ploha i velika pokretačka sila u našem životu, čak i onda kada ni sami nismo svjesni.

## KAKO ISKAZATI LJUBAV?

Nije uvijek lako pokazati ljubav, naročito u uvjetima previranja i nemira u životu pojedinca i čitavih naroda.

## San

# SAVJETI ZA DOBAR SAN

Da budemo odmah načistu: ako se povremeno ne može zaspati, to je sasvim normalno i nije nikakav razlog za zabrinutost. Gotovo svakom je čovjeku kad-tad prolazno poremećaj san. Liječnici, naprotiv, govore o pravom poremećaju sna onda kad se teško zaspi ili se ne može spavati noću tijekom najmanje triju tjedana i kad se čovjek sutradan osjeća klonulo i iscrpljeno.

Premda nije zabrinjavajuća činjenica da se katkad ne može zaspati, ipak je to neugodno i psihički zamorno. Osim toga, tako započinje začarani krug, kojim se zapravo prolazni poremećaj pretvara u trajni problem: tko se brine zato što u novije doba povremeno zaspi teško, ide već vrlo napet u krevet i plašljivo očekuje da opet neće moći zaspati. Ta napetost tada dodatno pridonosi budnosti.

## VEČERNJA ŠETNJA SMIRUJE

Međutim, razlog za zabrinutost uglavnom ne postoji i često se može pomoći već malim ispravcima, promjenom navika ili prirodnim, blagim sredstvima za spavanje.

Kudikamo najveći dio poremećaja sna, 70 do 80 posto, izazivaju vanjski uzroci kao što su, na primjer, prometna buka ili pretopla spavaća soba ili ih uzrokuje nervoza.

Ako vas muče poremećaji sna, provjerite ponajprije u kakvim okolnostima spavate.

Spavaća bi soba trebala biti najmirnija u stanu. Isključite, koliko god je moguće, izvore buke.

Postelja bi trebala omogućiti opušten položaj pri spavanju.

Pobrinite se prije spavanja za svjež zrak.

Kada stvari idu glatko u životu i kada smo s onima koje volimo, iskazivanje ljubavi nije teška stvar. Ali u ratnim vremenima i uvjetima razaranja, ljubav može izgledati vrlo, vrlo daleka. Ljudi oko nas mogu biti stranci i mi ne znamo kako iskazati našu osnovnu potrebu za ljubavlju.

Ponekad u tim okolnostima i najmanja gesta mnogo znači, za ljude koji su izgubili ljubav, običan smijeh, dodir, suosjećanje u bilo kojem smislu, puno može značiti.

Prijateljski susreti, druženje i spremanje jela sa onima koje volimo ili onima za koje osjećamo da imaju potrebu za ljubavlju, predstavljat će izraz pažnje i brige.

Biti ljubazan, nesebičan i moći praštati često je vrlo teško, ali to su važni elementi, ako želimo da ljubav traje.

## LJUBAV I USAMLJENOST

Riječ ljubav i razumijevanje su često međusobno povezane, ali znamo da je ljubav često povezana i sa boli.

Svatko živi u svom ambijentu, a to često nije svijet toplog razumijevanja i ugodnih odnosa.

Ponekad ljudi prolaze kroz tako nesretne situacije da ih učine još više nesposobnima da daju ili primaju ljubav.

Pokušajte ponašati se prema tim ljudima s razumijevanjem, jer će to razumijevanje postati

osnova za ponovno uspostavljanje povjerenja i kontakata s drugim ljudima.

Nažalost, tvrdnja da prava ljubav ide bez boli je samo bajka.

Ljubav može uvećati gubitak i tugu.

Gubitak ljubavi može se činiti kao krajnja usamljenost.

Ali, ljubav su također i sjećanja, održavanje topline i nade i obiteljske vrijednosti, ožive kroz mlade članove.

## LJUBAV MOŽE PONOVO POČETI

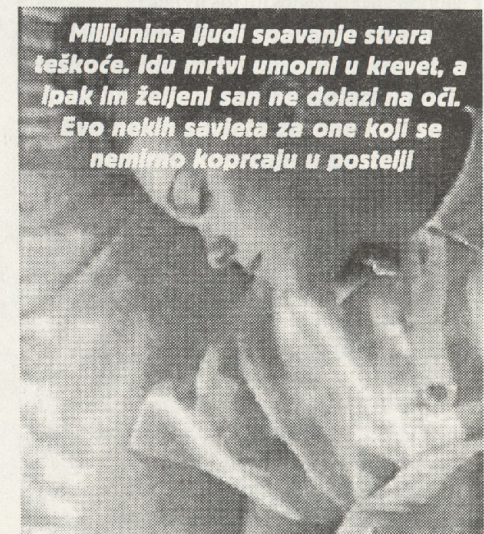
Jedna od karakteristika ljubavi je da se ponovno vraća u različitim oblicima. Kaže se da je usprkos prolaznosti čovjeka, ljubav neprolazna i neuništiva.

Često prvi korak k ponovnom pronalaženju ljubavi, je ponovno uspostavljanje komunikacija s drugim ljudima, odnosno izlaženje iz isključivosti vlastite boli.

Kada se jednom učini prvi korak, važno je pokušati i pokazati brigu i interes za druge. To je jedan način iskazivanja ljubavi.

Konačno nemojte se bojati dozvoliti drugim ljudima da Vam pomognu u poduzimanju prvih koraka u Vašem novom životu, u pronalaženju nove snage i obnovljene sposobnosti da volite.

MARIE STOPEŠ  
INTERNATIONAL



Milljunima ljudi spavanje stvara teškoće. Idu mrtvlj umorni u krevet, a ipak im željeni san ne dolazi na oči. Evo nekih savjeta za one koji se nemirno koprcaju u postelji

Pušači trebaju pripremiti da smanje uživanje nikotina neko vrijeme prije odlaska na spavanje, jer nikotin potiče živčani sustav.

Budući da se vrlo često zaspi teško i zbog nerveze, trebali biste se prije odlaska u postelju opustiti. Kupka (34 - 36 stupnjeva), po mogućnosti s dodacima koji pogoduju spavanju, npr. od matičnjakova ili lavandina lišća, donosi potreban umor koji pomaže snu. Isključite rano televizor i radije se opustite još neko vrijeme uz mirnu glazbu. Tko se još ni tada ne može opustiti, trebao bi iskušati autogeni trening.

## POMOĆ PRIRODNIH SREDSTAVA

Uz sva ova pravila o ponašanju, mogu pomoći i prirodna, blaga sredstva za spavanje. Odoljen, hmelj, pasiflore i matičnjak olakšavaju svojim umirujućim djelovanjem uspjavanje. Gospina trava i kavakava uspješno pomažu ako se ne može zaspati zbog depresivna raspoloženja.

Kao sintetska sredstva za spavanje upotrebljavaju se pripravci koji sadrže npr. difenhidramin ili doksilamin. Oni mogu kratkotrajno i za poremećaje sna koje je izazvala određena situacija biti brza i vrijedna pomoć. Međutim, nisu namijenjeni trajnoj upotrebi.

Budući da se u rijetkim slučajevima može iza poremećena sna skrivati i neka unutrašnja bolest, potrebno je da se, ako teškoće potraju duže, obratite liječniku kako bi se mogla isključiti bilo kakva ozbiljna bolest.

MOJE ZDRAVLJE

# MLAĐI I MRŠAVIJI UZ DIJETU ZDRAVLJA

**Sjajna koža, nekoliko kilograma manje? Pouzdajte se u učinak dijeta temeljene na voću i povrću, s malo masnoća. Dnevni jelovnik ima tek 1400 kalorija**



Zasigurno ste čuli za slobodne radikale, agresivne kemijske tvari koje prijete stanicama našeg tijela. Oni su odgovorni za ubrzan proces starenja kože, nastanak nekih zloćudnih bolesti, ateroskleroze pa stoga i infarkta srca, te brojnih drugih bolesti. Ukratko, "nastoje" nam otežati i skratiti život.

Srećom, postoji jednostavna, svima dostupna obrana: prehrana koja pomaže očuvanju zdravlja, ljepote i vitkosti.

## 1. JEDITE MANJE

Slobodni radikali su nusproizvod metabolizma, skupina kemijskih procesa koji se odvijaju unutar stanica. Rezultat kemijskih procesa u stanicama je "sagorijevanje" namirnica, odnosno pretvorba namirnica u tjelesnu energiju. Drugim riječima, stanični organi - mitohondriji, svojevrsni generatori energije o kojima ovisi život stanica, pretvaraju ugljikohidrate, masnoće i bjelančevine u energiju, a pri tome nastaju suvišne tvari poput vode, ugljičnog anhidrida i slobodnih radikala. Što više hrane pojedemo, veća je količina energije, ali i slobodnih radikala koji gdje kada mogu oštetiti i same mitohondrije.

## Malo kalorija, puno hranjivih tvari

Kolika je minimalna dnevna količina hrane potrebna? Zasad su poznati samo rezultati istraživanja provedenih na životinjama i još uvijek nema konačnog, preciznog odgovora na to pitanje. Ipak, zna se da ne smijemo "pothraniti" organizam, odnosno dati mu manje od 1.000 do 1.200 kalorija dnevno, neophodnih za održavanje bazalnog metabolizma tj. metabolizma osobe koja miruje. Usto, organizmu treba dati sve potrebne hranjive tvari. Najbolja dijeta? Nisko-kalorična, ali uravnotežena i raznovrsna. Prema

mišljenju nutricionista, ovo je najvažniji uvjet za zdrav i dug život. Ovakvom prehranom ograničava se štetni učinak slobodnih radikala, a organizmu se istodobno daju neophodne tvari.

## 2. OGRANIČITE MASNOĆE

U procesu prerade masnoća proizvodi se više slobodnih radikala nego u procesu prerade ugljikohidrata. Stoga je važno ograničiti unos masnoća: ne više od 25 do 30 posto od ukupno dnevnih unesenih kalorija (1 g masnoće daje 9 kalorija, a 1 g ugljikohidrata i bjelančevina samo 4 kalorije). No, nisu sve masnoće jednake. Najopasnije su one zasićene, životinjskog podrijetla (svinjska mast, maslac, vrhnje, žumanjak) i one koje zagrijavanjem oslobađaju slobodne radikale, a sadrži ih primjerice ulje kikirikija, kukuruza i žitnih klica te palmino ulje. Najzdraviji začini i vrsta masnoće je maslinovo ulje.

## 3. PUNO VOĆA I POVRĆA

Organizam ima prirodne mehanizme za obranu od slobodnih radikala. Taj učinak pospješuju selen, cink, bakar, vitamini A, C i E. Dragocjeni izvori minerala i vitamina su voće i povrće (treba ih jesti čim više sirove,

jer se kuhanjem uništava većina korisnih tvari), potom cjelovite žitarice, riba i mekušci.

## Koliko imate kisika?

Pridržavate li se tih triju pravila, uveliko ćete smanjiti proizvodnju slobodnih radikala i zaštititi stanice od njihovog štetnog učinka. Tri tjedna dijeta protiv oksidata, s dosta voća, povrća i cjelovitih namirnica, s dnevnim unosom od 1400 kalorija, djelotvorna je zaštita od slobodnih radikala, a pomoći će vam i da se oslobodite nekoliko kilograma koje ste nakupili tijekom zime.

Može se doznati u kojoj mjeri organizam sposoban obraniti se od slobodnih radikala, Pretragom krvi utvrđuje se razina vitamina C i E, selena i slobodnih radikala, no ta je pretraga vrlo složena i skupa pa se u pravilu ne radi u običnim laboratorijima, čak ni najvećih bolnica. Optimalan nalaz bio bi: 13-15 mcg vitamina E; 2 mg vitamina C na 1 dl krvi; 12-18 mcg selena na 1 dl krvi. No i bez ove pretrage naši će vam savjeti pomoći da sačuvate zdravlje i vitkost te poboljšate prehranu.

VITA, Travanj 1998.

## TVARI KOJE ČUVAJU MLADOST

### SELEN

**SVOJSTVA:** Neizostavni je sastojak enzima antioksidacijskog učinka. U spoju s vitaminom E djelotvoran je saveznik u borbi protiv starenja. Posebno sprječava štetni učinak slobodnih radikala na stanične membrane. Sudjeluje i u stvaranju energije, a prema nekim još uvijek nedokazanim tvrdnjama usporava proces starenja, održava elastičnost tkiva, smanjuje opasnost od katarakte i sprječava nadraženost kože.

**DNEVNA POTREBA:** 55 mikrograma dnevno (70 tijekom dojenja). Preporučuje se izbjegavati prekomjerne doze t. one iznad 450 mikrograma, jer su moguće ozbiljne štetne nuspojave: povraćanje, mučnina, ispadanje kose, bolovi u trbuhu, promjene na noktima.

**GDJE GA IMA:** Klice žita (111 mcg na 100 g), iznutrice i riba (20-100 mcg na 100 g), meso i žitarice (50-80 mcg na 100 g).

### CINK

**SVOJSTVA:** Sastavni je dio više od 200 enzima. Stoga je prisutan u znatno većem broju kemijskih reakcija no bilo koji drugi mineral. Neophodan je za pravilne funkcije imunološkog sustava, održavanje zdrave i lijepe kože, a pomaže i čuvanju vida, te osjetu okusa i mirisa.

**DNEVNA POTREBA:** 7 mg cinka dnevno za žene (12-20 mg za dojenja) i 10 mg za muškarce.

**GDJE GA IMA:** Oštrice (148,7 mg na 100 g) bez sumnje sadrže najviše cinka; suhi grašak (4,2 mg na 100 g), riba, cjelovite žitarice, orasi.

### BAKAR

**SVOJSTVA:** Ima antioksidacijsko djelovanje pa, prema nekim, suzbija ubrzano starenje, opuštanje tkiva i sijedenje kose.

Pomaže u liječenju anemije i reumatskih bolova, a u malim dozama navodno poboljšava imunost.

**DNEVNA POTREBA:** 1,2 mg dnevno (1,5 tijekom dojenja). Ako je prehrana uravnotežena, teškoće će doći do nedostatka bakra.

**GDJE GA IMA:** Jetra, cjelovite žitarice, orasi, bademi, oštrice, povrće zelenih listova i sušene mahunarke.

### VITAMIN A

**SVOJSTVA:** Neophodan je za očuvanje zdravog vida i održavanje kože, sluznice, kostiju i zubi. Koristan je za vrijeme rasta i za imunološki sustav.

**DNEVNA POTREBA:** 600 mikrograma dnevno za žene (700 u trudnoći i 950 tijekom dojenja), 700 mikrograma za muškarce.

Ako je prehrana potpuna, teško će doći do nedostatka vitamina A.

**GDJE GA IMA:** Jetra (7.320 mcg na 100 g), mrkva (1.148), zelena salata (327), špinat (485), zeleni radič (542).

### VITAMIN C

**SVOJSTVA:** Održava zdravlje kostiju, zubi, krvnih žila i pomaže proizvodnju kolagena. Ima antioksidacijski učinak, poboljšava imunost jer potiče izmjenu kisika i ugljičnog anhidrida u stanicama, poboljšava prokrvljenost tkiva.

**DNEVNA POTREBA:** 60 mg dnevno (70 mg u trudnoći i 90 tijekom dojenja).

**GDJE GA IMA:** Kivi (85 mg na 100 g), jagode (54), naranče (50), grjep (40), limun (43), mlada brokula (110), cvjetača (59), prokulica (59). Ima ga dosta i u rajčici, krumpiru, paprici i kupusu.

### VITAMIN E

**SVOJSTVA:** Sprječava oksidaciju nezasićenih masnih kiselina čime štiti stanične membrane od štetnog učinka slobodnih radikala.

**DNEVNA POTREBA:** 8 mg dnevno (najmanje 3 mg za žene i 4 mg za muškarce). Ako je prehrana potpuna, teško će doći do pomanjkanja vitamina E.

**GDJE GA IMA:** Najbolji izvori ovog vitamina su ulja žitarica, margarin, žitarice, povrće zelenih listova, grahorice.

# ŽIVOT U RUŽIČASTOM

Što imaju zajedničko klasična mala haljina, ženstveni kostimić, odijelo strogoga kroja i ležerni sportski komplet? U ovoj modnoj sezoni, odgovor glasi: neodoljivo su ružičasti

## Sportski prijedlog

Pleteni pamučni blejzer s našivenim džepovima, zanimljiva ovratnika, sastavni je dio sportskog kompleta. Polo majica dobro pristaje uz prave sportske bermude. Udobno za prve proljetne šetnje.

## Klasična elegancija

Volite li klasičnu eleganciju, ovaj pastelno ružičasti komplet neće izbjeći vašem oku. S obzirom na uzdužne prošive suknje i jakne, kroj mora graničiti s perfekcijom kako bi se postigao idealan sklad.

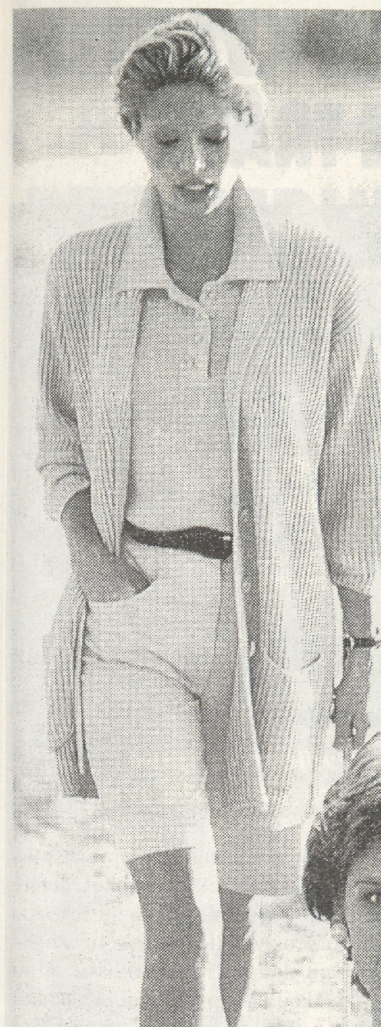
## Vuneni krep

Vuneni krep, lagana i podatna tkanina za ovu ružičastu, savršeno sašivenu haljinu bez rukava. Ovisno o detaljima, može poslužiti za popodneve, ali i večernje izlaske.

## Kratko i kraće

Kratko i još kraće. Tako bi se mogao opisati ovaj modni prijedlog od bijelo-ružičaste tkanine. Kratka haljina upotpunjena je nešto dužim kaputom bez suvišnih ukrasa.

VITA, Travanj 1998.



## HRANIDBA KRAVA PAŠOM I ZELENIH KRMIVOM

Dobra paša, livadna trava i zeleni krmni slijed krmiva su s kojima se može postizati najviša proizvodnja mlijeka. To su krmiva posebice dobra za krave koje daju više od 30 l mlijeka/dan, nezaobilazna u hranidbi krava vrlo visoke proizvodnje mlijeka (iznad 8.000-10.000 l/godišnje).

Trava i zelena krmiva sadrže često veći postotak lako probavljivih bjelančevina (osobito mlada proljetna trava, i trava koja ima u sastavu više djeteline). Svježa trava obično sadrži oko 15-20 g probavljivih sirovih bjelančevina i oko 0,18 h.j. (hranidbenih jedinica)/kg ili oko 100-110 g probavljivih sirovih bjelančevina i oko 1 h.j./kg suhe tvari trave. Stoga uz travu i zelena krmiva u pravilu treba krmnom obroku dodavati manju količinu mljevenog kukuruza ili prerađevina žitarica koje imaju višu energetske hranidbene vrijednost.

Na taj se način uspostavlja ravnoteža između količine probavljivih sirovih bjelančevina i energetske hranidbene vrijednosti krmnog obroka, što može biti dovoljno za proizvodnju do 25 l mlijeka/dan. Za višu proizvodnju, iznad 30 l mlijeka/dan, treba smanjivati davanje osnovne krme, pa i trave, a povećavati davanje krepkih krmiva ili gotovih krmnih smjesa.

Potrebe krava za bjelančevinama povećavaju se s većom proizvodnjom mlijeka, ali to dovodi u opasnost da kravama mogu u krmnom obroku nedostajati energetski hranidbeni sastojci (lako probavljivi ugljikohidrati), kao i strukturni ugljikohidrati (teže probavljiva celuloza - sirova vlakna).

Stoga su kod visoko proizvodnih krava česte metaboličke bolesti (bolesti izmjene tvari) kao što su: acetonezija i ketoze, bolesti probavnog sustava (proljevi i indigestije), oboljenja jetre, bubrega i slično.

Na sastave krmnih obroka treba posebice pripaziti na početku laktacije, u prvim danima i mjesecima nakon poroda (puerperij). Krave u tom razdoblju mnogo povećavaju mliječnost i mora im se u većoj količini dodavati krmne smjese s većim postotkom bjelančevina i energetskih sastojaka, a manje davati voluminozna krmiva. Međutim, u to vrijeme su krave sklone probavnim poremećajima zbog rumino-intestinalne staze, nalaze se u stanju oslabljene tjelesne otpornosti i veće sklonosti raznim oboljenjima porođajnih organa i vimena. Da se postigne najviša mliječnost i izbjegnju oboljenja treba nastojati da se krave hrane punom hranidbom već 21 do 30 dana nakon poroda. To se postiže tako da se već 7 do 10 dana nakon telenja puštaju kraće vrijeme na pašu, na bliže pašnjake, ili hrane zelenom krmom, ali uvijek uz prethodno davanje 2 do 4 kg dobrog sijena.

U svakom slučaju voluminozna krma, koja se daje nakon telenja, mora biti vrlo dobre kakvoće i to ona koju su krave dobivale i prije poroda. Na sve promjene u hranidbi potrebno je postupno privikavanje životinje tijekom 7 do 10 dana.

Uz postupno povećavanje osnovnih krmiva dobre probavljivosti i hranidbene vrijednosti treba postupno povećavati i dodavanje krmnih smjesa ili drugih krepkih krmiva (4 do 8 kg/dan). Na taj način će se najbrže zadovoljavati hranidbene potrebe organizma prema mliječnosti krava (avansiranje), a one su najveće u prva četiri mjeseca laktacije.

## ŠTO JE VAŽNO ZNATI O KVALITETI PAŠE I LIVADNE TRAVE



Računa se da je najbolja hranidbena vrijednost trave neposredno prije cvjetanja, kad sadrži oko 18% suhe tvari

Kakvoća paše i travnog pokrivača mnogo se razlikuje ovisno o sastavu trave i starosti biljke, tlu i gnojdbi, klimatskim i meteorološkim prilikama.

● Mlada proljetna trava sadrži malo suhe tvari, a mnogo sirovih bjelančevina, od kojih su najveći dio spojevi nebjelančevinastog dušika (NPN-spojevi). To je posebno istaknuto ako su travne površine obilno gnojene dušičnim gnojivima. S mladom pašom goveda često ne dobivaju dovoljno suhe tvari i celuloze, natrija, magnezija, pa i kalcija C (ukoliko nema u sastavu djeteline). Zbog toga se često uz hranidbu pašom i zelena travom javljaju proljevi i pašne tetanije.

● Na pašu i livadnu travu moraju se goveda postupno privikavati, tako da u početku dobivaju manje količine trave, drže kraće vrijeme na paši, a prije izгона da im se daje manja količina sijena. Dobro je da se daje u dopunskoj krmni mineralni dodatak koji sadrži natrija i magnezija (briketirana sol za lizanje).

● Tijekom rasta u starijoj travi smanjuje se količina sirovih bjelančevina od prosječno 4% do 2,5% povećava se količina suhe tvari od 16 do 24% i količina teže probavljive sirove vlaknine od prosječno 3,5 do 10%. To pokazuje da se sa starosti biljke smanjuje probavljivost organske tvari i hranidbena vrijednost suhe tvari trave od prosječno 1,12 h.j. do 0,75 h.j./kg i da se u kasnijoj hranidbi češće mora dodavati odgovarajuća dopunska krmiva i gotove krmne smjese. Računa se da je najbolja hranidbena vrijednost trave neposredno prije cvjetanja, kad sadrži oko 18% suhe tvari.

● Od vitamina livadna trava, kao i druga zelena krmiva ima mnogo vitamina K, vitamina B skupine i vitamina C. U masti topljivi vitamini nalaze se većinom u razvojnim oblicima kao provitamin

vitamina A (karotini i ksantofil) i provitamini vitamina D2 i D3 (ergosterol, dehidrokolesterol). Uz to treba ponovno naglasiti da se naročito kravama visoke proizvodnje u stajskom držanju obvezno moraju dodavati u dopunskoj krmni vitamini A, D i E koji su vrlo značajni za plodnost životinja.

● Trava obično sadrži u suvišku minerale kalcija (1-2% u suhoj tvari), a fosfora najčešće malo (0,1-0,2%) u suhoj tvari. Kalcija ima posebice mnogo ako trava sadrži više djeteline, a fosfora manje ako se travnjaci ne gnoje, na sušnim i jako vlažnim tlima i u prezrelim travama.

● Kalija ima mnogo, posebice u mladoj paši, što se kasnije sa zrelošću smanjuje. Kalij u suvišku pojačava izlučivanje natrija, kalcija i magnezija iz organizma, a tako još više pojačava njihov nedostatak, i može biti uzrokom pojavama lizavosti, proljeva, plašljivosti i grčeva ("pašna tetanija") krava.

● Ovisno o mineralnom sastavu tla i o gnojdbi, uz hranidbu pašom i zelenom travom mogu nastati nedostaci i nekih mikrominerala, kao: joda, kobalta, mangana, selen, bakra i dr.

● U našim krajevima zbog zime, suše i drugih klimatskih promjena česti su prekidi i zastoji vegetacije, i uz pašnu i livadnu travu treba računati da se na vrijeme spremi sijeno i travna silaža (sjenaža). S obzirom na različitu kakvoću trave i zelenih krmiva u našim klimatskim područjima treba dobro ocijeniti kakvoću krme i na vrijeme djelovati dopunskim krmivima i krmnim dodacima u hranidbenom obroku krava.

Dr. sc. Stjepan Feldhofer  
JUTRO, TRAVANJ 1998.

### OBRTATE PAŽNJU NA DJETELINSKO TRAVNE SMJESE!

● U hranidbi preživača, osobito mliječnih krava i teladi, posebice su vrijedne djetelinsko-travne smjese koje sadrže različite trave s lepirnjačama. Vrijednost im je u tome što sadrže veći postotak bjelančevina i kalcija u usporedbi s čistim livadnim travama, a u usporedbi s djetelinom imaju povoljniji odnos bjelančevina i energije.

Uz hranidbu preživača djetelinsko-travnim smjesama manja je opasnost od nadimanja (timpanije) nego ako se daje čista djetelina, pa je stoga smjesa manje opasna po zdravlje životinja.

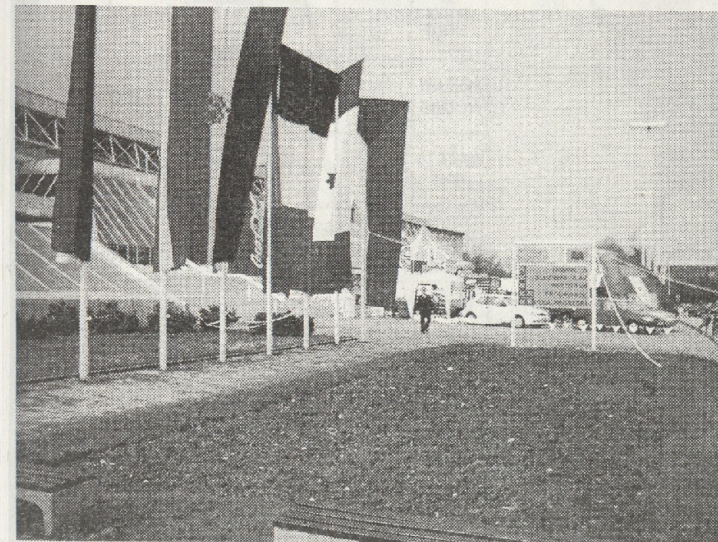
## INTERNATIONAL SPRING FAIR 5 MEĐUNARODNI PROLJETNI SAJAM

### PETI MEĐUNARODNI PROLJETNI SAJAM

U Tuzli je održan PETI MEĐUNARODNI PROLJETNI SAJAM od 27. travnja do 3. svibnja 1998. Velika privredna manifestacija "PROMO 98" - sve dane je bila izuzetno posjećena, kako od građana i poslovnih ljudi iz Bosne i Hercegovine tako i iz inozemstva.

Peti međunarodni proljetni sajam u Tuzli je održan pod pokroviteljstvom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Na Sajmu je sudjelovalo 17 zemalja, a ukupan broj firmi sudionika bio je 270. Akreditiranih predstavnika i poslovnih ljudi je bilo 620. Ukupna površina sajamskog prostora bila je 20.000 m<sup>2</sup>, a izlagačkog prostora 6.300 m<sup>2</sup>.

Ambiciozan Program Međunarodnog poslovnog foruma "Perspektive" i Međunarodnog proljetnog sajma "Promo 98" je uspješno realiziran na zadovoljstvo organizatora i sudionika. Sajam su posjetile mnoge značajne ličnosti, ostvareno je mnogo kontakata, poslovnih aranžmana, susreta, prezentacija, promocija i dr.



U okviru Međunarodnog poslovnog foruma "Perspektive" održano je nekoliko značajnih tema. Tako je gosp. Dr. Jadranko Prlić, ministar vanjskih poslova u Vijeću ministara BiH govorio o temi: **Odnosi BiH i Europske unije**, koji je, između ostalog, istakao, da se ovdje razmjenjuju ideje i iskustva, koja su od vitalnog interesa običnih građana. U Tuzli se preskaču određene barijere koje su postojale i kad je riječ o regionalnoj suradnji, i u okviru Bosne i Hercegovine, ali i u okviru šire regije, kojoj Bosna i Hercegovina pripada. Bosna i Hercegovina ima mogućnost uspostaviti čvršću suradnju s Europskom unijom.

Na temu: **UNIVERZITETI U REGIONALNOM RAZVOJU**, kojoj je bio voditelj prof. dr. Šefik Mulabegović, prorektor Univerziteta, govorili su prof. dr. Vlatko Določek i prof. dr. Mirza Kušljugić, a na temu: **UKLJUČIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE U PROCES I TOKOVE EUROPSKE KULTURNE I GOSPODARKE INTEGRACIJE**, govorio je mr. Selim Bešlić, načelnik Općine Tuzla i predsjednik Saveza općina i gradova Bosne i Hercegovine.

Održane su modne revije, animacije, izložbe. U utorak, 28. travnja o.g. otvorena je izložba slika gosp. Vinka Lamešića.

Neki paviljoni i štandovi su bili dobro posjećeni; posebno su privlačili posjetioce štandovi na kojima se obavljala degustacija. Među posjećenijim štandovima bio je izložbeni prostor RENAULT-a, koji vrlo uspješno poslovao na ovom Sajmu.

Nije moguće nabrojati sve što se zbivalo za vrijeme održavanja "PROMO 98". Može se reći, da je Sajam ove godine bio najbolje organiziran i da su postignuti zavidni rezultati ove velike privredne manifestacije održane u našem gradu.

HG

## Pansion STUHLI



Pored ugostiteljskih usluga ovaj objekat raspolaze sa sobama za spavanje koje su opremljene na suvremen način

Tuzla, M. Popovića Burina 60  
Tel.: 075 283 582

Tuzla, M. Popovića Burina 60  
Tel.: 075 283 582

### PRŽI I PAKUJE PRŽIONIA KAVE

PIMEX



Cjenik

kava 100 g.....1,30 DEM  
kava 200 g.....2,60 DEM  
kava 500 g.....6,50 DEM

SIROVA.....po dogovoru

Barišić Ivan  
Omanjska-Uсора

tel: 087/899-118  
tel: 087/899-063

## POGREBNA OPREMA "MARIĆ"

vl. Vlado Marić Tuzla

Tel. Tuzla: 075 251-347

Gradina: 075 223-698, Živinice: 075 774-065

Mobitel 090 135-882



Proizvodnja i prodaja pogrebne opreme, te pogrebne usluge:

Kompletna organizacija i oprema za sahrane i dženaze, posmrtnice.

Vijenci, aranžmani i buketi od svježeg i vještačkog cvijeća.

Prijevoz umrlih u zemlji i inozemstvu uz osiguranje kompletne dokumentacije.

Ekshumacije i izmještanje posmrtnih ostataka.

Na vaš zahtjev organiziranje posljednjeg ispraćaja, uz pratnju pleh glazbe.

# GLASNIKOVA SKANDINAVKA

AUTOR: ROBERT STRAUS	VRHOV. PAPIN. SUD U RIMU	UPRKOS SVEMU	SLOVO FENIČKOG PIŠMA	SRAM, STID	BIJARSKI STAP	ZNANOST O MORALU	RANUJ HR. VISOKI UGLEDNIK	OZNAKA ZA RADIUS	ONO ŠTO JE PREOSTALO	JAPANSKI NOVAC	KAMENA PUŠTOŠ	DRUGI I TREĆI VOKAL	OZNAKA ZA KARAT	DŽEPNA MARA- MICA	DAVNA PROSLOST	BOJA LICA	VRŠITELJI AGITACIJA
ZNAMENKE U RIMSKOM BR. SISTEMU													DIO TJELA KRIZA SLOVAČKO MUŠKO IME				
VESEO GL. KAZALIŠNI KOMAD								GLAZBENA OZNAKA KRALJ HUNA					BAŽDARENI DIO KOVINE ORUĐE				
MRAK, TMINA,					KAPRI- CIOZNA BROJILO							STOPALA OTOK U INDONEZIJU					
DUBRO- VACKI NAZIV ZA PEKŠIN			TIŠINA NEPČANI SUGLASNIK				POKAZNA ZAMJENICA "NA PRIMJER"		SKUPLJAČ SMOLE VOLOVSKI JARNOVI							TONA ŽITELJKA JAPANA	
POLUMJER KUGLE		RANO USTIATI FILMSKI ARHIV								TROPSKA BILJKA IVO TIJARDOVIĆ							
VRSTA RIBARŠKE MREŽE						KRADA TUĐEG AUTORSTVA FOSFOR							ŠAV NA ČARAPI SOL KLORNE KISELINE				
DRAGA, LJUPKA,					CRKVENI POSLU- ŽITELJ PRINUDNO								POGLAVAR HRVATSKI BLAGDAN UZASAŠCE				
ŽENSKO IME				PORTUGAL MUŽAR, STUPA,									LAT. KRATICA "SIGILLI LOCO"		ZEMLIŠNA MJERA VRSTA MIRODUJE		
JAVNI BILJEŽNIK																	
ZVJEZDA U ZVJEZDU ORLA																	UVIJATI U OMOT, PAKOVATI,
JEDAN OD RANUJ GRČ. POKRETA OTPORA PROIZVODI VAPNENCA U SPIJALAMA SIGE,																	
AUTO ZNAK ZA SKOPLJE			NIKAL VELJKI PROZDR. GMAZOVI														OKRUGLO SLOVO POSJEDO- VATI
POTPE- TICA				AUTO SKOLA ZADAH													
ŠESTI TON GLAZBENE LJESTVICE		PRIJE- DOBAN ODSJEK VREMENA				DIO RUKE U PREGIBU	STAMBENA ZGRADA FEUDALACA	LINGVIST. KRAT. ZA "MALAJSKI"	KONJI ARAPSKIE PASMINE	GRČKO SLOVO	RIMSKI BROJ 500	IZVOR, ISHO- DISTE,	OBAM- RLOST ŽENKA ČURANA				
JEDAN OD HR. SVETACA													PAPIN GODIŠNJI PRIHOD RUTENIJ				
NOJIN KOVCEG, KORABLIJA,					OBRU RIJEČNI RIBARI						ZAGASITO STAROGR. PIJESNIKINJA SA LEZBE				OSOBNJA ZAMJENICA PTICA PJEVICA		
POPUT NEČEGA				GRAD U INDUI JEDAN RODITELJ							ŽITELJI ETRURIJE RIBARŠKA MREŽA						PROPAST, SMA- KNUCE
OZNAKA ZA TEMPO		NOVAC U SAD BJSNILO (GRČ.)						STIL U UMJETNOSTI, RASKOŠ, ZNOJ					MAGAREČA DREKA MREŽICA U TENISU			SIMENS MJESTO KOD OPATIJE	
PATVO- RINA							PTICA NESIT "KILO- AMPER"							GL. GRAD ITALIJE AUTO ZNAK ZA PERU			
UZDIGNUTI DIO VODENE MASE						VIŠEBOJNI SUNCEV OMOTAČ JAPAN							EPSKO PJESNIŠTVO SUMPOR				
POBUDA, PODSTREK,																	STARI KAMENI NADGROBNI SPOMENIK



**PrintCom**  
kompletna paleta  
grafičkih proizvoda

ogledalo  
sadašnjosti  
vizija  
budućnosti

repro studio  
computer layout  
print



**D.O.O. "BRISTOL"**  
TUZLA

**MARIĆ**  
Živnice 075/ 774-065  
Tuzla 075/ 251-347

**HRVATSKI DOM**  
"GRADOVRH" d.o.o.

**Gospodarska  
BANKA**  
Sarajevo

Direkcija:  
71000 SARAJEVO, Ferhadija 11  
Tel.: 387 71 207-023, 207-022  
Fax: 387 71 444-605

Poslovnica:  
71000 SARAJEVO, M. Tita 56  
Tel.: 387 71 203-910  
Fax.: 387 71 442-959



**VIDOVIĆ**

PODUZEĆE ZA TRANSPORT,  
SERVIS I REMONT VOZILA  
TUZLA

Tel: ++387 75 281-484, 215-215  
Tel./Fax: ++ 387 75 283-650

**MUŠ**

ORUŽJE SA OGRANIČENOM ODGOVORNOSTU, s.p. d.o.o.  
Tuzla, Turakova br. 72  
Tel: ++387 75 215-592, Fax: ++387 75 281-910  
KOMPANIJA ZA PROIZVODNJU,  
PROMET I USLUGE

Rješenje iz broja: 68.  
ČASNI POST, DOROTEJA, OSTARITI, BAROMETAR, KIR, MORALIZAM, REZI, OMORA, OTOKA, AVER, S, LIPA, KVAKA, INEZ, RT, AL, SORI, ARON, LILJO, DAMASK, BLAGOVIJEST, ACIDI, KAD, E, ITAL, A, NIL, UJO, I, SPIN, DAVIT, USKRS, A, ITI, BI, OP, RA, AS, ONA, O, ANALE, TALIT, ČILI, CVJETNICA, IVO, MAJKA, ALVARO, PLAV, TALAR, SRKATI, TR, NI, ETA, EDAMER, JAMARA, NO, ADELA, ALABAMA, M, ORANICA, ATENA, ESTI, RIDATI, KRİK, KANTAR.

**Hrvatski Glasnik**  
Glasilo Hrvatskog kulturnog društva  
"Napredak" Župe Soli  
List za kulturu i društvena pitanja

Osnivač i izdavač: HKD Napredak • Ravnatelj: Petar Matanović • Glavni i odgovorni urednik: Juraj Novosel • Lektor: Marica Petrović • Uredništvo: Petar Matanović, Juraj Novosel, Marica Petrović, Mato Bikić, Martin Antunović • Adresa: Tuzla, Kazan mahala 2 Tel/fax: 075-237-171 • Kompiuterska priprema i tisak: "PrintCom" D.O.O. Grafički inženjering Tuzla • Račun: ZZPP Tuzla: 12200-678-2025274 - Hrvatski dom - za Glasnik • List je upisan u evidenciju javnih glasila u Republičkom komitetu za informacije pod rednim brojem 05/93 - 15. 03. 1993. • Cijena za inozemstvo 3 DEM • List izlazi mjesečno • Tekstovi i fotografije se ne vraćaju



**PLIVA**  
PREDSTAVNIŠTVO SARAJEVO

**ZA SRCE  
VAŠEG  
AUTOMOBILA**



HRVATSKI RADIO SOLI

92.7 MHz  
103.4 MHz

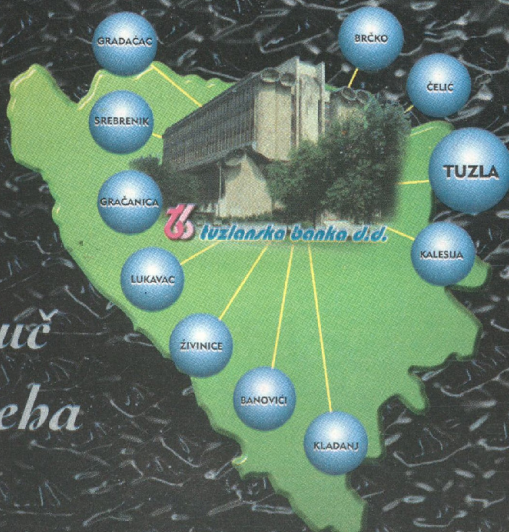
**bosna**  
OSIGURANJE d.d.  
DD SARAJEVO  
FIJALIJA TUZLA  
75000 TUZLA, Albina Herljevića br. 8  
Telefon: 075 283-248, Fax: 075 282-533

**INA  
delta**



**DAMM**

D.O.O. PODUZEĆE ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU I USLUGE TUZLA



ključ  
uspjeha

tuzlanska banka d.d.

**T U Z L A**  
**Salineatrans**

Vrši usluge prijevoza putnika  
Telefoni: Tuzla 239-438; 239-350  
Zagreb 01-615-6911;  
615-6986.



Tuzla  
**PEPEX** d.o.o.

Telefoni: 075 222-973 i 252-435